

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. Μεθοδολογική εισαγωγή στην αρχή του σχολικού έτους

(2 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Ιστορικές έννοιες		Ενδεικτικές δραστηριότητες - προτάσεις αξιολόγησης
		Πρωτογενείς	Δευτερογενείς	
<p>Εισαγωγή στην έννοια του χρόνου και στις ιστορικές πηγές</p> <p>Η έννοια του χρόνου, οι επιστήμες του παρελθόντος και οι ιστορικές πηγές.</p>	<p>Να εξοικειωθούν με την έννοια του χρόνου, τις διαφορετικές διαστάσεις του και να μπορούν να κατανοούν τις συμβάσεις τους.</p> <p>Να αναγνωρίσουν ότι σε διαφορετικές εποχές οι άνθρωποι υπολόγιζαν τον χρόνο με διαφορετικούς τρόπους και κριτήρια.</p> <p>Να γνωρίσουν τις επιστημονικές αρχές και τη μεθοδολογία της αρχαιολογίας και της ιστορίας. Να εκτιμήσουν την αξία των δύο επιστημών για τη διερεύνηση του παρελθόντος.</p>	<p>Παρόν, παρελθόν, μέλλον, γεωλογικός χρόνος, ιστορικός χρόνος, χιλιετία, αιώνας, ιστορία, αρχαιολογία, γραπτές μαρτυρίες, αρχαιολογικά κατάλοιπα, μέθοδοι χρονολόγησης, αρχαιομετρία</p>	<p>Χρόνος, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική πηγή, ιστορική σημαντικότητα, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη με τις βασικές έννοιες, ποιότητες και συμβάσεις του χρόνου (παρόν, παρελθόν, μέλλον, γεωλογικός χρόνος, ιστορικός χρόνος, χιλιετία, αιώνας, π.Χ., μ.Χ.).</p> <p>Έρευνα στη βιβλιογραφία και στο διαδίκτυο για τους διαφορετικούς τρόπους μέτρησης του χρόνου σε διαφορετικές εποχές (π.χ. περιοδικό <i>Αρχαιολογία & Τέχνες</i>, Αφιέρωμα: Ο Άνθρωπος μπροστά στο χρόνο, τχ. 74-77 (2000): http://www.archaiologia.gr/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%87%CF%8</p>

	<p>Να διακρίνουν τις μαρτυρίες του παρελθόντος (αντικείμενα, κείμενα) που εξετάζουν οι επιστήμες του παρελθόντος και να γνωρίσουν τους τρόπους μελέτης και τις μεθόδους διερεύνησης (π.χ. τεχνικές χρονολόγησης).</p> <p>Να γνωρίσουν μερικά από τα σημαντικά γεγονότα τα οποία θα μελετήσουν αναλυτικότερα στη συνέχεια με σκοπό να προβληματιστούν γιατί αυτά σηματοδοτούν αλλαγές και θεωρούνται σημαντικά στη διάρκεια του χρόνου (πχ διαφορές Προϊστορίας-Ιστορίας, Παλαιολιθικής-Μεσολιθικής-Νεολιθικής εποχής, Αρχαϊκής-Κλασικής).</p> <p>Να ασκηθούν στην αντίστροφη μέτρηση των αιώνων.</p>			<p>E%CE%BD/?fc=1140&is=1661)</p> <p>Μελέτη έντυπων και διαδικτυακών πηγών για τις αρχές και της μεθόδους της αρχαιολογίας και της ιστορίας (π.χ. βιβλία γνώσεων για παιδιά, http://museduc.gr/docs/Istoria/A/LAI_K1_K2.pdf) και παρακολούθηση βίντεο για την αρχαιολογική και ιστορική έρευνα (ενδεικτικά: https://www.youtube.com/watch?v=DlvanDd7C14, https://www.youtube.com/watch?v=r0VqtmYHGdw). Συζήτηση για τις ομοιότητες και τις διαφορές των δύο επιστημών.</p> <p>Αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού (εικόνες, ταινίες, παρουσιάσεις, κείμενα, διαδίκτυο) με παραδείγματα του τρόπου έρευνας και μελέτης πηγών διαφορετικού είδους (αρχαιολογική ανασκαφή, μελέτη και ερμηνεία υλικών καταλοίπων, ιστορική διερεύνηση πηγών, ιστορική ερμηνεία). Συζήτηση για τις ομοιότητες και τις διαφορές.</p> <p>Φύλλο εργασίας με παραδείγματα πηγών διερεύνησης του παρελθόντος. Άσκηση αναγνώρισης. Συζήτηση για τις δυνατότητες και τους περιορισμούς τους</p>
--	--	--	--	---

				<p>στην έρευνα.</p> <p>Δημιουργία βασικής χρονολογικής γραμμής με γεγονότα από την προϋπάρχουσα ιστορική γνώση και με επισημάνσεις σχετικές με την ιστορική σημαντικότητα και την αλλαγή στο χρόνο. Άσκηση-παιχνίδι υπολογισμού της χρονικής απόστασής τους (σε έτη και αιώνες), είτε από το σήμερα, είτε από τη συμβατική τομή π.Χ./μ.Χ.</p>
--	--	--	--	---

Προϊστορία. 2. Οι κοινωνίες της Εποχής του Λίθου
(4-5 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Ιστορικές έννοιες Πρωτογενείς Δευτερογενείς		Ενδεικτικές δραστηριότητες- προτάσεις αξιολόγησης
<p>Η εμφάνιση του ανθρώπου στη Γη</p> <p>Οι γεωλογικές και κλιματικές αλλαγές στον πλανήτη. Η εμφάνιση και εξέλιξη του ανθρώπινου είδους. Η Εποχή του Λίθου και οι υποδιαιρέσεις της.</p>	<p>Να εξετάσουν διάφορες απόψεις για την εμφάνιση του ανθρώπου. Να γνωρίσουν πώς η σχετική έρευνα ερμηνεύει τα ευρήματα.</p> <p>Να διακρίνουν και να χειρίζονται τις χρονικές υποδιαιρέσεις της εποχής του Λίθου.</p>	<p>Προϊστορία, ανθρωπίδες, εξέλιξη του είδους, παγετώδεις – μεσοπαγετώδεις περίοδοι, Παλαιολιθική, Μεσολιθική, Νεολιθική</p>	<p>Χρόνος, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική σημαντικότητα, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Φύλλο εργασίας με διαφορετικές - αντικρουόμενες απόψεις (αρχαιολόγων, ανθρωπολόγων) για τους τύπους και τρόπους εμφάνισης και εξέλιξης του ανθρώπινου είδους.</p> <p>Μελέτη παράλληλων χρονογραμμών με τις υποδιαιρέσεις της εποχής του Λίθου και τις κλιματικές αλλαγές (παγετώδεις – μεσοπαγετώδεις περίοδοι) και συσχετισμός τους.</p>
<p>Η Παλαιολιθική περίοδος</p> <p>Η αλληλεπίδραση του ανθρώπου με τη φύση. Τα</p>	<p>Να γνωρίσουν την καθημερινότητα του ανθρώπου της περιόδου και να ερμηνεύσουν τις συνθήκες διαβίωσης στο πλαίσιο της εποχής μέσα από την επεξεργασία αρχαιολογικών δεδομένων.</p>	<p>Τροφосуλλογή, κυνήγι, ψάρεμα, νομαδικότητα, φωτιά, εξισωτικές ομάδες, αμοιβαιότητα, ταφικές πρακτικές,</p>	<p>Χώρος, μακρά διάρκεια, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Έρευνα με φύλλο εργασίας που περιλαμβάνει οπτικές πηγές (λίθινα εργαλεία, όπλα, εποχιακές εγκαταστάσεις, σπήλαια, ειδώλια) σχετικές με την καθημερινότητα στην παλαιολιθική εποχή και ερμηνεία των</p>

<p>χαρακτηριστικά της οικονομίας και της κοινωνικής οργάνωσης. Ο υλικός πολιτισμός. Η Παλαιολιθική και Μεσολιθική στην Ελλάδα.</p>	<p>Να εξετάσουν την έννοια του ανιμισμού και να την εντάξουν στο πλαίσιο της σκέψης των ανθρώπων της εποχής.</p> <p>Να εξετάσουν δεδομένα σχετικά με την παρουσία και την έκταση των Παλαιολιθικών και Μεσολιθικών θέσεων στην Ελλάδα και να εξαγάγουν συμπεράσματα.</p> <p>Να διερευνήσουν και να αξιολογήσουν τις στερεοτυπικές αναπαραστάσεις του φύλου την παλαιολιθική εποχή και σε παλιότερες και σύγχρονες αφηγήσεις από τη δημόσια ιστορία.</p>	<p>θρησκεία- ανιμισμός, γλώσσα, εργαλεία, λιθοτεχνία, χειροπέλεκυς, όπλα, ειδώλια, καταυλισμοί, σπήλαια, βραχογραφίες</p>		<p>χρήσεων του υλικού πολιτισμού. Ειδική έμφαση στα λίθινα εργαλεία και συσχετισμός τους με αναπαραστάσεις της ζωής του ανθρώπων την παλαιολιθική περίοδο.</p> <p>Μελέτη οπτικών πηγών (ειδώλια, βραχογραφίες από διάφορες περιοχές της Ευρώπης) και δευτερογενών γραπτών πηγών (αρχαιολογικές ερμηνείες) για τη συμβολική σκέψη των ανθρώπων της περιόδου. Συζήτηση για τις διαφορετικές ερμηνείες αρχαιολόγων για τις βραχογραφίες (μαγεία, σαμανισμός, ημερολόγια, επίκληση θηραμάτων, εξορκισμός, τοτεμισμός).</p> <p>Μελέτη χαρτών, έντυπων ή ψηφιοποιημένων, με τη διασπορά θέσεων της Παλαιολιθικής/ Μεσολιθικής περιόδου στην Ελλάδα. Εξαγωγή συμπερασμάτων για τις εποχιακές εγκαταστάσεις των ανθρώπων της περιόδου στον ελλαδικό χώρο.</p> <p>Παρατήρηση και σχολιασμός εικονογραφικών πηγών για το πώς παρουσιάζονται οι άνθρωποι (άνδρες, γυναίκες, παιδιά) αυτής της περιόδου σε εκδόσεις (σχολικές, λογοτεχνικές,</p>
--	---	---	--	--

				επιστημονικές, κόμικ) ή σε ταινίες και κινούμενα σχέδια (π.χ. Flintstones). Συζήτηση για τις στερεοτυπικές αναπαραστάσεις.
<p>Η Νεολιθική περίοδος</p> <p>Η εμφάνιση του παραγωγικού σταδίου. Τα κοινωνικά, οικονομικά και τεχνολογικά χαρακτηριστικά της Νεολιθικής.</p>	<p>Να εξετάσουν την έννοια της αλλαγής στο χρόνο μελετώντας τις διαδικασίες μετάβασης από τις δομές της παλαιολιθικής οικονομίας στο παραγωγικό στάδιο στη Μέση Ανατολή και τις αλλαγές που επέφερε σε οικονομικό, κοινωνικό και οικιστικό επίπεδο.</p> <p>Να περιγράψουν και να ερμηνεύουν τις αλλαγές που σηματοδοτεί η Νεολιθική περίοδος στη ζωή των ανθρώπων σε σχέση με την Παλαιολιθική/ Μεσολιθική περίοδο σε όλους τους τομείς της ζωής των ανθρώπων μέσα από συγκεκριμένες περιπτώσεις νεολιθικών οικισμών (π.χ. Τσατάλ Χουγούκ).</p> <p>Να μελετήσουν τα είδη φυτών και ζώων που εξημερώνονται και στηρίζουν τη γεωργία και την κτηνοτροφία της εποχής, να αντιληφθούν τη σημασία τους και να τα συσχετίσουν με το παρόν.</p>	<p>Μεσολιθική, Νεολιθική, παραγωγικό στάδιο, μόνιμη εγκατάσταση, γεωργία, κτηνοτροφία, οικισμοί, πλεόνασμα, κοινωνική ιεραρχία, εξειδίκευση, καταμερισμός της εργασίας, κεραμική, ανταλλαγές, λιθοτεχνία</p>	<p>Μακρά διάρκεια, ομοιότητα και διαφορά, συνέχεια και αλλαγή, αιτιότητα, ιστορική σημαντικότητα, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Μελέτη δευτερογενών πηγών (αρχαιολογικά κείμενα)) σχετικά με την κατανάλωση άγριων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας στην Παλαιολιθική, την σταδιακή τους εξημέρωση, την καλλιέργεια ή την εκτροφή τους στη Μέση Ανατολή και στον κόσμο κατά την Νεολιθική. Συζήτηση για τις συνέπειες στην οικονομία και την καθημερινότητα των προϊστορικών κοινωνιών. Σύνδεση με τις σύγχρονες διατροφικές συνήθειες.</p> <p>Ερευνητική εργασία για τον νεολιθικό οικισμό του Τσατάλ Χουγούκ και τα δεδομένα των ανασκαφών. Δημιουργία πολυτροπικής αφήγησης ή έκθεσης στην τάξη με εναλλακτικές διαδρομές, με θέματα, όπως το παραγωγικό στάδιο, η εξειδίκευση και ο καταμερισμός της εργασίας, οι τρόποι και τόποι κατοικίας.</p> <p>Φύλλο εργασίας με ερευνητικό υλικό (οπτικές πηγές, αναπαραστάσεις) για τα είδη που καλλιεργούνται και τα ζώα που εκτρέφονται στη Νεολιθική. Συζήτηση για</p>

	<p>Να εκτιμήσουν τον ρόλο του πλεονάσματος στην οικονομία της περιόδου και να κατανοήσουν την εμφάνιση της κοινωνικής διαφοροποίησης.</p>			<p>τις αλλαγές που σηματοδοτεί αυτή η εξέλιξη και τη σημασία της για τη ζωή των ανθρώπων ως σήμερα.</p> <p>Εννοιολογικό διάγραμμα που δημιουργείται από τους μαθητές αναφορικά με τις συνέπειες του πλεονάσματος στην οικονομία και τα εμπορικά δίκτυα.</p>
<p>Η Νεολιθική στον ελλαδικό χώρο</p> <p>Η Μεσολιθική και Νεολιθική στην Ελλάδα και οι σχέσεις με τα Βαλκάνια. Η διακοινοτική και ενδοκοινοτική οργάνωση του χώρου. Η νεολιθική στην Κύπρο.</p>	<p>Να προβληματιστούν για τις διαφορετικές θεωρίες σχετικά με την έναρξη του παραγωγικού σταδίου στην Ελλάδα (διάδοση, αυτόνομη διαδικασία).</p> <p>Να αξιολογήσουν την έκταση της παρουσίας ιχνών της Νεολιθικής περιόδου στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια και να καταλήξουν σε ιστορικά συμπεράσματα για την έρευνα, τη δημογραφία και τους περιβαλλοντικούς παράγοντες.</p> <p>Να ερευνήσουν αρχαιολογικά δεδομένα από τη Θεσσαλία τη Μακεδονία και την Κύπρο και να ερμηνεύσουν συγκεκριμένες πτυχές της ανθρώπινης δράσης στον ελλαδικό χώρο τη νεολιθική περίοδο.</p>	<p>Μεσολιθική, Νεολιθική, αρχιτεκτονική, ανταλλαγές, εμπόριο, λιθοτεχνία, οψιανός, κεραμική, οικονομία, γεωργία, κτηνοτροφία, ιδεολογία, ειδώλια, ταφικά έθιμα</p>	<p>Χώρος, ομοιότητα και διαφορά, συνέχεια και αλλαγή, αιτιότητα, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Αγώνας επιχειρηματολογίας ο οποίος θα στηρίζεται στις διαφορετικές απόψεις αρχαιολόγων σχετικά με την εμφάνιση της γεωργοκτηνοτροφίας στον ελλαδικό χώρο (ενδεικτικά: http://www.fhw.gr/chronos/01/gr/nl/economy/neolithizfr.html).</p> <p>Μελέτη πολλαπλών χαρτών (αρχαιολογικών, γεωφυσικών) με τις νεολιθικές θέσεις σε Ελλάδα και Βαλκάνια. Σχολιασμός και εξαγωγή συμπερασμάτων με βάση τα υπάρχοντα δεδομένα για την πυκνότητα των οικισμών και τη σχέση με το φυσικό περιβάλλον.</p> <p>Εργασία σε ομάδες για το Σέσκλο, το Διμήνι, το Δισπηλιό και τη Χοιροκοιτία. Μελέτη και σύγκριση δεδομένων για την</p>

	<p>Να προβληματιστούν για τις ιδέες, τα συναισθήματα και τις ανάγκες των ανθρώπων της νεολιθικής περιόδου και να εξακριβώσουν πώς αποτυπώνονται στον υλικό πολιτισμό.</p>			<p>οικιστική οργάνωση, την κοινωνία, την οικονομία και την καθημερινότητα. Συζήτηση και εξαγωγή συμπερασμάτων.</p> <p>Φύλλα εργασίας που περιλαμβάνουν πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές (ευρήματα και αρχαιολογικές αφηγήσεις) και μελέτη σε ομάδες διαφορετικών πτυχών της εποχής (οικονομία, διατροφή, καθημερινότητα, ιδεολογία) με βάση τα υλικά κατάλοιπα.</p> <p>Εναλλακτικά: επίσκεψη σε αρχαιολογικό χώρο ή μουσείο της περιοχής των μαθητών-τριών και έρευνα-μελέτη των ίδιων θεμάτων σε ομάδες.</p> <p>Έρευνα σε ομάδες με φύλλα εργασίας που περιλαμβάνουν διαφορετικούς τύπους νεολιθικών ειδωλίων και πήλινων ομοιωμάτων και αντικρουόμενες αρχαιολογικές ερμηνείες σχετικά με τις χρήσεις και τις συμβολικές τους λειτουργίες. Οι μαθητές-τριες επιλέγουν ένα ειδώλιο ή πήλινο ομοίωμα και επιχειρηματολογούν στην ολομέλεια της τάξης για την ερμηνεία που έχουν επιλέξει. Εναλλακτικά: άσκηση δημιουργικής γραφής με αφορμή κάποιο από τα υπό συζήτηση τεχνουργήματα.</p>
--	---	--	--	--

3. Εποχή του Χαλκού: η εμφάνιση της κοινωνικής πολυπλοκότητας (6-8 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Ιστορικές έννοιες Πρωτογενείς Δευτερογενείς		Ενδεικτικές δραστηριότητες-προτάσεις αξιολόγησης
<p>Η ανάδυση μιας νέας εποχής.</p> <p>Οι πολιτιστικές εξελίξεις στη Ανατολή την 4^η π.Χ. χιλιετία και ο σχηματισμός των πρώτων κρατών. Οι λαοί της Ανατολής και οι άλλοι πολιτισμοί της εποχής του Χαλκού.</p>	<p>Να εντοπίσουν τις συνέχειες και τις αλλαγές στη ζωή των ανθρώπων στην Εποχή του Χαλκού σε σχέση με τη Νεολιθική περίοδο και να εντάξουν τα δεδομένα στο πλαίσιο της εποχής τους.</p> <p>Να κατανοήσουν και να συζητήσουν τη σημασία και τις αλλαγές που επέφεραν συγκεκριμένες τεχνολογικές εξελίξεις στη ζωή των ανθρώπων (χρήση μετάλλων, ανακάλυψη του τροχού και του άροτρου, άρδευση, γραφή). Να εκτιμήσουν τη σημασία όσων από τα παραπάνω εξακολουθούν να αξιοποιούνται ως σήμερα.</p> <p>Να γνωρίσουν και να αξιολογήσουν τις ανακαλύψεις και τα ευρήματα της εποχής του Χαλκού σε άλλους λαούς</p>	<p>Εποχή Χαλκού, μέταλλα, ορείχαλκος, τροχός, άροτρο, γραφή, άρδευση, αστικοποίηση, μνημειακή αρχιτεκτονική, κρατική οργάνωση, κοινωνική διαστρωμάτωση,</p>	<p>Χώρος, συνέχεια και αλλαγή, ομοιότητα και διαφορά, ιστορική σημαντικότητα, αιτιότητα</p>	<p>Εννοιολογικός χάρτης με τις εξελίξεις που σηματοδοτεί η Εποχή του Χαλκού σε σχέση με τη νεολιθική περίοδο με έμφαση στις συνέχειες (π.χ. γεωργία, κτηνοτροφία, λιθοτεχνία) και τις αλλαγές (π.χ. τροχός, κράματα μετάλλων) που εντοπίζονται.</p> <p>Δημιουργία πολυτροπικής αφήγησης ή εννοιολογικού διαγράμματος σχετικά με τις αλλαγές που επέφεραν η χρήση των μετάλλων, ο τροχός, το άροτρο και η ανακάλυψη της γραφής στη ζωή των ανθρώπων και τις επιπτώσεις στη ζωή μας σήμερα. Συζήτηση.</p> <p>Έρευνα σε βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές και δημιουργία έκθεσης στη σχολική τάξη με ευρήματα της εποχής του Χαλκού από άλλους λαούς. Οι μαθητές αιτιολογούν και</p>

	(Κίνα, πολιτισμός του Ινδού ποταμού, Σουμέριοι, Εβραίοι, Φοίνικες).			συζητούν για τις επιλογές τους. Μελέτη έντυπων ή ψηφιοποιημένων χαρτών με τη διασπορά θέσεων με ίχνη της εποχής του Χαλκού στην Ανατολή, στον υπόλοιπο κόσμο και στο Αιγαίο.
<p>Από τις αγροτικές και ναυτικές κοινότητες στην κοινωνική πολυπλοκότητα στο προϊστορικό Αιγαίο</p> <p>Η Εποχή του Χαλκού στην κυρίως Ελλάδα, την Κρήτη και το Αιγαίο. Η οικονομία και η κοινωνική οργάνωση. Ο υλικός πολιτισμός. Οι επαφές με την Ανατολή.</p>	<p>Να μελετήσουν τις αλλαγές που συντελούνται στις αγροτικές και ναυτικές κοινωνίες της περιόδου και να ερμηνεύσουν τις εξελίξεις, διατυπώνοντας ιστορικά συμπεράσματα ή παράγοντας ιστορικά αφηγήματα.</p> <p>Να διερευνήσουν τα χαρακτηριστικά της αστικοποίησης σε νησιωτικούς οικισμούς, να εντοπίσουν τις διαφορές με την Νεολιθική εποχή.</p> <p>Να διαπιστώσουν τις αλλαγές και τη σημασία για την οικονομία και τη βιοτεχνική παραγωγή στο Αιγαίο που σηματοδοτούν τεχνολογικές εξελίξεις όπως η χρήση του κεραμικού τροχού, η τήξη των μετάλλων (χαλκός, χρυσός) και η χρήση νέων εργαλείων.</p> <p>Να εξετάσουν το ζήτημα των επαφών που είχαν οι προϊστορικές κοινωνίες</p>	<p>Εποχή Χαλκού, προϊστορικό Αιγαίο, πολιτισμός Β.Α. Αιγαίου, Κυκλαδικός πολιτισμός, ναυτιλία, εμπόριο, κυκλαδικά ειδώλια, τεχνική εξειδίκευση, κεραμικός τροχός, πολυκαλλιέργεια, κοινωνική διαφοροποίηση, αστικοποίηση</p>	<p>Αιτιότητα, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική ενσυναίσθηση, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Μελέτη φύλλων εργασίας με απόψεις αρχαιολόγων που μελετούν την ελληνική προϊστορία (π.χ. C. Renfrew, O. Dickinson, R. Treuil) σχετικά με τις αλλαγές που παρατηρούνται αυτήν την εποχή σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Άσκηση ιστορικής αφήγησης.</p> <p>Ομαδική εργασία με αφορμή έναν προϊστορικό οικισμό: Η Πολιόχνη στη Λήμνο (3^η χιλιετία π.Χ.) ή το Ακρωτήρι της Σαντορίνης (2^η χιλιετία π.Χ.). Μελέτη της οικιστικής οργάνωσης και χρήσης του χώρου.</p> <p>Άσκηση παραγωγής γραπτού ή προφορικού ιστορικού λόγου για τα κεραμικά εργαστήρια και την αλλαγή που επέφερε η χρήση του τροχού στην παραγωγή των προϊστορικών αγγείων, με βάση τη μελέτη πρωτογενών και δευτερογενών πηγών (υλικά κατάλοιπα, αρχαιολογικά κείμενα) ή την</p>

	του Αιγαίου με τις αντίστοιχες στη Μέση Ανατολή και την Αίγυπτο.			<p>παρακολούθηση σχετικού βίντεο (ενδεικτικά: https://www.youtube.com/watch?v=oLKuYMJ-Ajg). Εναλλακτικά θέματα: η περίπτωση της βιοτεχνικής παραγωγής χρυσών κοσμημάτων ή των κυκλαδικών ειδωλίων και μαρμάρινων αγγείων.</p> <p>Μελέτη οπτικών πηγών (τεχνουργημάτων) και δεδομένων για τα προϊόντα εισαγωγών-εξαγωγών στο προϊστορικό Αιγαίο. Παιχνίδι ρόλων: είσαι ναυτικός ή έμπορος και γράφεις το ημερολόγιο σου: «Ταξιδεύοντας στη Μέση Ανατολή και την Αίγυπτο».</p>
<p>Οι ανακτορικές κοινωνίες στο προϊστορικό Αιγαίο</p> <p>Η εμφάνιση του ανακτορικού συστήματος και τα χαρακτηριστικά των κοινωνιών στην Κρήτη και στη νότια Ελλάδα.</p>	<p>Να διερευνήσουν και να ερμηνεύσουν τους λόγους της ανάδυσης των ανακτορικών κοινωνιών στη μινωική Κρήτη και τη μυκηναϊκή Ελλάδα και να συνοψίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά του ανακτορικού συστήματος.</p> <p>Να προβληματιστούν για τις διαφορετικές απόψεις και την κριτική σχετικά με την αποκατάσταση του ανακτόρου της Κνωσού από τον Evans και να αντιπαραβάλλουν τη σημερινή εικόνα με αυτήν των ανασκαφών.</p>	<p>Ανακτορικό σύστημα, Μινωικός και Μυκηναϊκός Πολιτισμός, κοινωνική ιεραρχία, πολιτική οργάνωση, βιοτεχνική παραγωγή, ανταλλαγές-εμπόριο, τεχνική εξειδίκευση, ανακτορικά κέντρα, επαύλεις, γραφειοκρατία, γραφή, αρχιτεκτονική, λατρεία, μυκηναϊκές</p>	<p>Χώρος, συνέχεια και αλλαγή, ομοιότητα και διαφορά, ιστορική σημαντικότητα, αιτιότητα, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Μελέτη έντυπων ή ψηφιοποιημένων χαρτών (ενδεικτικά: http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/xartes/Minoiki-kriti2.htm) με αρχαιολογικά δεδομένα σχετικά με τα ανάκτορα, τις πόλεις, τις επαύλεις της μινωικής Κρήτης, τους οικισμούς, τα ανάκτορα, τις ακροπόλεις και τους θολωτούς τάφους της μυκηναϊκής Ελλάδας. Αποκωδικοποίηση και σχολιασμός των χαρακτηριστικών.</p> <p>Έρευνα με φύλλα εργασίας που περιλαμβάνουν αρχαιολογικές κατόψεις</p>

	<p>Να συνδέσουν την εμφάνιση της γραφής με την ανακτορική γραφειοκρατία και την οικονομία διερευνώντας ευρήματα από το προϊστορικό Αιγαίο. Να αποτιμήσουν τη σημασία της αποκρυπτογράφησης της Γραμμικής Γραφής Β΄.</p> <p>Να αξιολογήσουν κριτικά τους λόγους κατάρρευσης και παρακμής των ανακτορικών κοινωνιών του προϊστορικού Αιγαίου, εξετάζοντας και συζητώντας διαφορετικές και αντικρουόμενες αρχαιολογικές θεωρήσεις.</p> <p>Να γνωρίσουν την ιστορία της έρευνας για την προϊστορική Ελλάδα και να προβληματιστούν για τη σύγχυση μεταξύ μύθου και ιστορικής πραγματικότητας που δημιούργησε η συμβολή των πρώτων ερευνητών του μυκηναϊκού κόσμου.</p> <p>Να τεκμηριώσουν με συγκεκριμένα παραδείγματα τη σημασία των αρχαιολογικών τεκμηρίων στην κατανόηση της εποχής του Χαλκού στον ελλαδικό χώρο.</p>	<p>οχυρώσεις και ανάκτορα, θρησκεία, ταφικά έθιμα, θολωτοί τάφοι, ακμή και παρακμή</p>		<p>και αναπαραστάσεις του ανακτόρου της Κνωσού ή / και της Πύλου (αποθήκες, εργαστήρια, αρχεία, ιερά, επίσημοι χώροι), σύγκριση και εξαγωγή συμπερασμάτων για τις λειτουργίες τους ως κέντρων αναδιανομής.</p> <p>Παρακολούθηση σύντομων βίντεο με την ιστορία της έρευνας στην Κνωσό και την αποκατάσταση του ανακτόρου (ενδεικτικά: https://www.youtube.com/watch?v=PENAsTIFMv0) ή σύγκριση φωτογραφιών από την ανασκαφή με τη σημερινή αρχιτεκτονική αποκατάσταση. Συζήτηση και εξαγωγή συμπερασμάτων.</p> <p>Μελέτη οπτικών πηγών (πήλινων πινακίδων Γραμμικής Β΄) και απόψεων επιστημόνων για την ανακτορική γραφειοκρατία και το ρόλο της γραφής στη λειτουργία του ανακτορικού συστήματος. Σχολιασμός των δυνατοτήτων που προσέφερε η αποκρυπτογράφηση της Γραμμικής Β΄.</p> <p>Επεξεργασία αντικρουόμενων δευτερογενών πηγών (αρχαιολογικών κειμένων) που εστιάζουν στα αίτια της κατάρρευσης του ανακτορικού</p>
--	---	--	--	---

				<p>συστήματος στο Αιγαίο. Παιχνίδι ρόλων: Είσαι αρχαιολόγος και επιχειρηματολογείς σε ένα επιστημονικό συνέδριο για την καταστροφή των μινωικών ανακτόρων και των μυκηναϊκών ακροπόλεων.</p> <p>Παρακολούθηση βίντεο για την ιστορία, τα κίνητρα και την ανασκαφική δραστηριότητα του Ε. Σλήμαν στην Τροία και τις Μυκήνες (https://www.youtube.com/watch?v=NvZTqCRLkNs) και μελέτη σύγχρονων απόψεων αρχαιολόγων (ενδεικτικά: Ο. Dickinson, P. Darque) για τη σχέση της μυθολογίας με την προϊστορική εποχή. Συζήτηση για την επίδραση των ομηρικών επών στην έρευνα και στην ερμηνεία των αρχαιολογικών ευρημάτων του προϊστορικού Αιγαίου.</p> <p>Έρευνα, ψηφιακή ή πραγματική, σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία και δημιουργία ιστοσελίδας – ψηφιακού μουσείου με μνημεία και τεχνουργήματα που θα επιλέξουν οι μαθητές-τριες με θεματικά κριτήρια. Παραγωγή ερμηνευτικού υλικού (λεζάντες, ιστορίες, ζωγραφιές) που θα αναδεικνύουν τη σημασία του υλικού πολιτισμού για την</p>
--	--	--	--	---

				κατανόηση των μινωικών και των μυκηναϊκών κοινωνιών.
--	--	--	--	--

<p style="text-align: center;">Αρχαιότητα Το ιστορικό πλαίσιο της Αρχαιότητας (1 διδακτική ώρα)</p>				
Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι	Ιστορικές έννοιες		Ενδεικτικές δραστηριότητες-προτάσεις αξιολόγησης
	Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Πρωτογενείς	Δευτερογενείς	
<p>Μεθοδολογική εισαγωγή</p> <p>Οι εποχές της αρχαιότητας, οι πηγές και τα προβλήματα τους</p>	<p>Να εκτιμήσουν τα προβλήματα που σχετίζονται με τις πηγές της αρχαιότητας και τις επιπτώσεις τους στη μελέτη της αρχαίας ιστορίας.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι οι άνθρωποι στην αρχαιότητα μετρούσαν τον χρόνο με διαφορετικούς τρόπους και με διαφορετικά εργαλεία από ό,τι εμείς σήμερα.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν τη σχετικότητα της περιόδολόγησης για την αρχαιότητα και των</p>	<p>Αρχαιότητα, ιστορικοί χρόνοι, πηγές, γραπτές μαρτυρίες, αρχαία ελληνική γραμματεία, αρχαιολογικά ευρήματα, υλικά κατάλοιπα με γραφή, χρονολόγηση, περιοδολόγηση, Γεωμετρική, Αρχαϊκή, Κλασική, Ελληνιστική, Ρωμαϊκή εποχή, η σύμβαση π.Χ./μ.Χ.,</p>	<p>Χρόνος, ιστορική πηγή, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική σημαντικότητα, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με τα είδη των ιστορικών πηγών, τις δυνατότητες και τους περιορισμούς τους.</p> <p>Έρευνα σε ομάδες για τους τρόπους (Ολυμπιάδες, σεληνιακά, σεληνοηλιακά, ηλιακά, τοπικά ημερολόγια, επώνυμοι άρχοντες) και τα μέσα μέτρησης του χρόνου στην ελληνική αρχαιότητα (αστρολάβος, ηλιακό ρολόι, κλεψύδρα). Σύγκριση με το παρόν.</p> <p>Μελέτη χρονογραμμών με την</p>

	<p>διαφορετικών κριτηρίων, σε συνάρτηση με συγκεκριμένους ιστορικούς χώρους.</p> <p>Να εκτιμήσουν τη σημασία της περιοδολόγησης, των συμβατικών τομών και των σημαντικών χρονολογιών στην ιστορία.</p>	συμβατικές τομές		αντίστροφη μέτρηση των αιώνων και με τις σημαντικές χρονολογίες στην αρχαία ιστορία. Συζήτηση για την έννοια της σημασίας και της αλλαγής στο χρόνο, καθώς και τη διακρίβωση της αιτιότητας που συνδέει τα ιστορικά γεγονότα μεταξύ τους.
--	--	------------------	--	---

5. Εποχή του Σιδήρου / Γεωμετρική περίοδος (2 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι	Ιστορικές έννοιες		Ενδεικτικές δραστηριότητες-προτάσεις αξιολόγησης
		Πρωτογενείς	Δευτερογενείς	
<p>Γεωμετρική περίοδος: «Σκοτεινοί χρόνοι» ή μια διαφορετική εποχή;</p> <p>Η μετάβαση από τη μυκηναϊκή κληρονομιά στις απλούστερες μορφές κοινωνικής οργάνωσης. Τα χαρακτηριστικά της νέας περιόδου.</p>	<p>Να εξοικειωθούν με την ιστοριογραφική προβληματική με αφορμή το περιεχόμενο της συμβατικής ονομασίας «Γεωμετρική εποχή» και να περιγράψουν τα βασικά χαρακτηριστικά της περιόδου με έμφαση στην αναγνώριση των στοιχείων της συνέχειας και της αλλαγής.</p> <p>Να αποτιμήσουν τη σημασία των εξελίξεων στη συγκεκριμένη περίοδο (εγκατάλειψη παλιών και δημιουργία νέων οικισμών, εκτεταμένη χρήση σιδήρου, μετακινήσεις του Α΄</p>	<p>Πρώιμη εποχή του Σιδήρου, Γεωμετρική εποχή, «Σκοτεινοί αιώνες», γραφή, δημογραφία, φύλα, διάλεκτοι, κοινωνική οργάνωση, «οίκος», Α΄ Αποικισμός, ταφικά έθιμα, καύσεις νεκρών, ταφικοί τύμβοι, γεωμετρική κεραμική</p>	<p>Χώρος, χρόνος, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική πηγή, αιτιότητα, ιστορική σημασία, αιτιότητα, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Έρευνα σε διαδικτυακές πηγές (π.χ. http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/page_002.html?prev=true) για τις συμβατικές ονομασίες «Γεωμετρική εποχή», «Εποχή του Σιδήρου» και «Σκοτεινοί αιώνες». Οι μαθητές-τριες επιλέγουν και επιχειρηματολογούν για τον όρο που προτιμούν.</p> <p>Μελέτη: α) έντυπων ή ψηφιοποιημένων χαρτών με τη διασπορά θέσεων με ίχνη της Γεωμετρικής εποχής ανά αιώνα ή</p>

	<p>αποικισμού, συρρίκνωση οικονομίας, ο «οίκος») και να ερμηνεύουν τις αλλαγές.</p> <p>Να διερευνήσουν στοιχεία για την κοινωνική οργάνωση, την οικονομία και τα ταφικά έθιμα της περιόδου μέσα από τα δεδομένα του υλικού πολιτισμού.</p> <p>Να εξοικειωθούν με τα είδη πηγών που αξιοποιούνται για τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο (υλικός πολιτισμός, Όμηρος) και να προβληματιστούν για τις δυνατότητες και τους περιορισμούς τους.</p>			<p>γεωγραφική περιοχή, την μετακίνηση διαφορετικών φυλετικών-γλωσσικών ομάδων στον ελλαδικό χώρο· β) σύντομων δευτερογενών πηγών για την οικονομία και την κοινωνική συγκρότηση. Καταγραφή των δεδομένων, σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο και διατύπωση συμπερασμάτων.</p> <p>Λευκαντί: διερεύνηση όψεων της Γεωμετρικής περιόδου (κοινωνία και οικονομία, υλικός πολιτισμός) μέσα από τα αρχαιολογικά ευρήματα και τις επιστημονικές αναφορές για αυτά. (Ενδεικτικά: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/page_007.html).</p> <p>Έμφαση στις ταφικές πρακτικές του συγκεκριμένου οικισμού.</p> <p>Φύλλο εργασίας με αποσπάσματα από τα Ομηρικά Έπη σε συνδυασμό με αρχαιολογικά κατάλοιπα που συνομιλούν για διάφορες πτυχές της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου (οικονομία, κοινωνία, θρησκεία, ταφικά έθιμα, χρήση σιδήρου).</p>
--	--	--	--	---

6. Αρχαϊκή εποχή: η συγκρότηση των πόλεων-κρατών (4-5 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Ιστορικές έννοιες Πρωτογενείς Δευτερογενείς		Ενδεικτικές δραστηριότητες - προτάσεις αξιολόγησης
<p>Η μετάβαση του 8^{ου} π.Χ. αιώνα</p> <p>Η ύστερη γεωμετρική περίοδος και οι αλλαγές στην κοινωνία, την οικονομία και τον πολιτισμό.</p>	<p>Να διερευνήσουν τις εμπορικές σχέσεις με τους λαούς της Ανατολής και τις επιρροές και να εξαγάγουν ιστορικά συμπεράσματα.</p> <p>Να γνωρίσουν το πλαίσιο υιοθέτησης του αλφαβήτου και να αξιολογήσουν την ευρεία χρήση της γραφής και τον ρόλο της στην αρχαία κοινωνία.</p> <p>Να επιχειρηματολογήσουν για τα αίτια και τα αποτελέσματα της ίδρυσης των νέων αποικιών.</p>	<p>Αρχαϊκή εποχή, Β' αποικισμός, οικονομία, εμπόριο, βιοτεχνία, Φοίνικες, γραφή, ελληνικό αλφάβητο, «ανατολίζουσα» τέχνη, πόλη-κράτος</p>	<p>Χώρος, συνέχεια και αλλαγή, αιτιότητα</p>	<p>Εργασία σε ομάδες με φύλλο εργασίας με αρχαιολογικά ευρήματα που αναδεικνύουν τις σχέσεις της Ελλάδας με την Ανατολή και τους Φοίνικες σε διάφορους τομείς (τέχνη, οικονομία, αλφάβητο).</p> <p>Διερεύνηση αλφαβητικών επιγραφών από το νεκροταφείο του Κεραμεικού. Διατύπωση ερμηνευτικών συλλογισμών. Εναλλακτικά: επίσκεψη σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους με επιγραφές της περιόδου και επιτόπια έρευνα.</p> <p>Φύλλα εργασίας (με χάρτες και δευτερογενείς πηγές) και συζήτηση για τα αίτια και τα αποτελέσματα της ίδρυσης αποικιών.</p>
<p>Η πόλη-κράτος, η κοινωνική οργάνωση και τα πολιτεύματα</p>	<p>Να διερευνήσουν την έννοια και τα χαρακτηριστικά της πόλης-κράτους στην Ελλάδα και στην Ανατολή και</p>	<p>Πόλη-κράτος (πόλις), «συνοικισμός», πολίτες, οπλιτική</p>	<p>Αιτιότητα, συνέχεια και αλλαγή, ομοιότητα και</p>	<p>Μελέτη δευτερογενών πηγών για τη δημιουργία και την εδραίωση της πόλης-κράτους στην Ελλάδα και στις</p>

<p>Η συγκρότηση της «πόλης-κράτους» και τα χαρακτηριστικά της. Η Αρχαϊκή κοινωνία και η σταδιακή εξέλιξη των πολιτευμάτων.</p>	<p>να ερμηνεύουν τη συμβολή της για τη σταδιακή εξέλιξη των πολιτευμάτων και την ανάπτυξη των δημοκρατικών θεσμών.</p> <p>Να αναλύσουν τη δομή και τα χαρακτηριστικά των Αρχαϊκών κοινωνιών και να τα συγκρίνουν με την προηγούμενη περίοδο.</p> <p>Να εκτιμήσουν τις διαφορές των πολιτευμάτων της Αρχαϊκής περιόδου και να αναγνωρίσουν τους θεσμούς που υποστηρίζουν τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά στο πλαίσιο της ανάδυσης της δημοκρατίας.</p> <p>Να διερευνήσουν τις διαφορές στην πολιτική και κοινωνική οργάνωση σε Αθήνα και Σπάρτη και να τις τοποθετήσουν στο πλαίσιο της εποχής τους.</p>	<p>φάλαγγα, πολιούχος θεός, νόμισμα, ολιγαρχία, τυραννίδα, δημοκρατία, νομοθέτες, νόμοι, μεταρρυθμίσεις, θεσμοί, Αθήνα, Σεισάχθεια, Σπάρτη</p>	<p>διαφορά, πολυπρισματικότητα</p>	<p>αποικίες και τα χαρακτηριστικά της.</p> <p>Εργασία σε ομάδες και έρευνα για τη δομή, τα χαρακτηριστικά και τις αξίες της Αρχαϊκής κοινωνίας και για τις διαφοροποιήσεις στις πόλεις-κράτη. Σύγκριση με τη Γεωμετρική εποχή.</p> <p>Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με ομοιότητες, διαφορές και τα χαρακτηριστικά των πολιτευμάτων (θεσμικά όργανα, νομή και άσκηση εξουσίας, δικαιώματα του πολίτη).</p> <p>Μελέτη δευτερογενών πηγών για την πολιτειακή οργάνωση στην Αρχαϊκή Αθήνα και Σπάρτη. Παιχνίδι ρόλων: Είσαι Αθηναίος ή Σπαρτιάτης πολίτης και περιγράφεις τις υποχρεώσεις σου στο πλαίσιο της πόλης για την ημέρα ή εβδομάδα που ακολουθεί.</p>
<p>Θρησκεία, τέχνη και πολιτισμός</p> <p>Οι θρησκευτικές δομές και πρακτικές. Ο πνευματικός και υλικός</p>	<p>Να ερευνήσουν δεδομένα σχετικά με τη μορφή (αρχιτεκτονική) και τη λειτουργία των αρχαίων ιερών και των ναών και να συνοψίσουν τα χαρακτηριστικά της αρχαίας θρησκείας.</p>	<p>Θρησκεία, πανελλήνια ιερά, μαντεία, λυρική ποίηση, φιλοσοφία, ελληνικό αλφάβητο, γλυπτική,</p>	<p>Χώρος, συνέχεια και αλλαγή, ομοιότητα και διαφορά, αιτιότητα, ιστορική σημαντικότητα</p>	<p>Έρευνα με φύλλο εργασίας που περιλαμβάνει υλικό (χάρτες, κατόψεις ιερών, π.χ. Δελφοί, Ολυμπία και αναθήματα) για τους τόπους και τρόπους λατρείας στην Αρχαϊκή εποχή. Εξαγωγή συμπερασμάτων.</p>

<p>πολιτισμός.</p>	<p>Να γνωρίσουν τις εξελίξεις της εποχής στους τομείς της ποίησης και της φιλοσοφίας και να αναγνωρίσουν τη σημασία τους σε άλλες εποχές και στο σήμερα.</p> <p>Να αναπτύξουν δεξιότητες παρατήρησης, διερεύνησης, αναλυτικής, συνθετικής ικανότητας και παρουσίασης των δικών τους οπτικών για την τέχνη και τον υλικό πολιτισμό της περιόδου.</p> <p>Να εξετάσουν τη σημασία των Ολυμπιακών Αγώνων για την αρχαία ελληνική κοινωνία, με έμφαση στη θρησκευτική τους διάσταση, και να συζητήσουν για τις ομοιότητες και τις διαφορές τους με τους σύγχρονους αγώνες στο παρόν.</p>	<p>αγγειοπλαστική, Ολυμπιακοί Αγώνες,</p>		<p>Δημιουργία συμβατικού ή ψηφιακού κόμικ με ρητά φιλοσόφων και στίχους ποιητών που εκφράζουν τις ανησυχίες και τα συναισθήματα των ανθρώπων της περιόδου.</p> <p>Έρευνα για την Αρχαϊκή γλυπτική και κεραμική και κατασκευή πραγματικού ή ψηφιακού κολάζ ή αφίσας με γλυπτά και παραστάσεις αγγείων της περιόδου με θέμα «Το ανθρώπινο σώμα στην Αρχαϊκή εποχή». Οι μαθητές-τριες διατυπώνουν τις σκέψεις τους και τις εκφράζουν στην ομάδα.</p> <p>Επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της περιοχής των μαθητών με ευρήματα της περιόδου και έρευνα σε ομάδες θεμάτων που αφορούν στην τέχνη και την αρχιτεκτονική, τη θρησκεία, την οικονομία, την καθημερινότητα.</p> <p>Έρευνα συλλογής δεδομένων και δημιουργία πίνακα με τις ομοιότητες και τις διαφορές των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων συγκριτικά με τους σύγχρονους, με ερευνητικούς άξονες τις επιδόσεις των αθλητών, τη</p>
--------------------	---	---	--	---

				χρήση αναβολικών, τη σχέση με τη θρησκεία, την ολυμπιακή εκχειρίδα, την πρόσβαση και τους αποκλεισμούς ως προς το φύλο, τις τιμές και την αναγνωρισιμότητα των νικητών, την αξία της συμμετοχής, την εμπορευματοποίηση. Συζήτηση για τη σημασία τους τότε και σήμερα.
--	--	--	--	---

7. Κλασική Εποχή: ο πόλεμος, η δημοκρατία και ο πολιτισμός

(6-8 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Ιστορικές έννοιες Πρωτογενείς Δευτερογενείς		Ενδεικτικές δραστηριότητες - προτάσεις αξιολόγησης
<p>Οι Περσικοί Πόλεμοι και η εδραίωση της αθηναϊκής ηγεμονίας</p> <p>Η σύγκρουση του περσικού κράτους με τις ελληνικές πόλεις. Η Δηλιακή Συμμαχία και η Αθηναϊκή Ηγεμονία.</p>	<p>Να εξετάσουν τους παράγοντες διαμόρφωσης της επεκτατικής πολιτικής του Περσικού κράτους και να εκτιμήσουν τις επιπτώσεις της (Ιωνική Επανάσταση, σύγκρουση με την Ελλάδα).</p> <p>Να αντιπαραβάλουν και να συγκρίνουν την απόφαση των</p>	<p>Περσικό κράτος, Ιωνία, Ιωνική Επανάσταση, σατραπεία, απολυταρχία, ανεξαρτησία, Πανελλήνια Συμμαχία, Δηλιακή Συμμαχία, Αθηναϊκή</p>	<p>Χώρος, αιτιότητα, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική σημαντικότητα, ιστορική ενσυναίσθηση, ηθική διάσταση</p>	<p>Επεξεργασία πρωτογενών και δευτερογενών γραπτών πηγών σχετικά με την ανάδυση και επέκταση του περσικού κράτους, τη σύγκρουση με τις ιωνικές πόλεις και την Ελλάδα.</p> <p>Μελέτη ιστορικών πηγών (π.χ. Ηρόδοτος) και αξιολόγηση της διαφορετικής στάσης των πόλεων-</p>

	<p>ελληνικών πόλεων να συνασπιστούν εναντίον των Περσών σε σχέση με τη στάση που κράτησαν Μακεδόνες, Θεσσαλοί, Βοιωτοί σε διάφορες φάσεις του πολέμου. Να αξιολογήσουν το ρόλο της Αθήνας σε αυτήν την προσπάθεια.</p> <p>Να αποτιμήσουν την έκβαση και τα αποτελέσματα των Περσικών πολέμων και να ερμηνεύσουν τη σημασία τους για τις πόλεις-κράτη της κυρίως Ελλάδας και της Ιωνίας.</p> <p>Να αξιολογήσουν συγκεκριμένες πολιτικές πρακτικές και στρατιωτικές ενέργειες του Αθηναϊκού επεκτατισμού και να ερμηνεύσουν τη σταδιακή μετατροπή της Δηλιακής συμμαχίας σε Αθηναϊκή ηγεμονία.</p>	<p>ηγεμονία, κληρουχία, αυτονομία – πολιτική εξάρτηση, φορολογία</p>		<p>κρατών της νότιας Ελλάδας (Πανελλήνια Συμμαχία) απέναντι στον περσικό κίνδυνο συγκριτικά με άλλες περιοχές του ελληνικού κόσμου.</p> <p>Παιχνίδι ρόλων: Είσαι Αθηναίος ή Σπαρτιάτης κάτοικος πόλεων της Ιωνίας και σε μια συνέλευση της πόλης σου εκφράζεις τα συναισθήματά σου για τις συνέπειες της ήττας των Περσών στη ζωή σου και για το μέλλον της πόλης σου.</p> <p>Έρευνα σε ομάδες με θέμα: «Ποια είναι η επίδραση των Περσικών Πολέμων στην τέχνη της εποχής τους και σήμερα» και εξέταση πτυχών όπως η αρχαία ελληνική τέχνη (γλυπτική, αγγειογραφία), το αρχαίο θέατρο και η σύγχρονη τέχνη (κινηματογράφος, λογοτεχνία).</p> <p>Μελέτη δευτερογενών και πρωτογενών πηγών (π.χ. Θουκυδίδης) για συγκεκριμένες περιπτώσεις παρεμβάσεων, καταπίεσης και αδικιών των Αθηναίων σε βάρος των μελών της Δηλιακής Συμμαχίας (π.χ. Σάμος, Θάσος). Αγώνας επιχειρηματολογίας με θέμα τη συμφωνία ή διαφωνία με το</p>
--	--	--	--	---

				δικαίωμα της Αθήνας να επιβάλλει τις αποφάσεις της στους συμμάχους ακόμα και με τη βία, επειδή είχε αναλάβει την αρχηγία της Δηλιακής Συμμαχίας και προστάτευε τις πόλεις-μέλη με τον στόλο της.
<p>Πολίτες και κοινωνία στην κλασική Ελλάδα</p> <p>Τα χαρακτηριστικά της κλασικής κοινωνίας. Η παγίωση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η Αθηναϊκή και η Σπαρτιατική κοινωνία. Οι εξελίξεις στη Μεγάλη Ελλάδα.</p>	<p>Να εξετάσουν τις πολιτικές εξελίξεις στην Αθήνα του 5ου αιώνα και να ερμηνεύουν πώς διαμορφώθηκε η δημοκρατία.</p> <p>Να διερευνήσουν τους θεσμούς και τα όργανα λειτουργίας και εξουσίας στην Αθήνα του 5^{ου} αιώνα και να αποτιμήσουν τη συμβολή του Περικλή στην εδραίωση της Αθηναϊκής Δημοκρατίας.</p> <p>Να εξετάσουν κριτικά τις επιρροές της Αθηναϊκής δημοκρατίας στα σύγχρονα δημοκρατικά πολιτεύματα.</p> <p>Να αναγνωρίσουν τις κοινωνικές και πολιτικές διακρίσεις ως προς το φύλο, την καταγωγή (προέλευση) και το καθεστώς ελευθερίας στην Αθήνα του 5^{ου} και 4^{ου} π.Χ. αιώνα και</p>	<p>Δημοκρατία, δήμος, πολιτικά δικαιώματα, Εκκλησία του Δήμου, Βουλή των 500, Ηλιαία, Άρειος Πάγος, στρατηγοί, μισθοφορία, «λειτουργίες», κοινωνικές τάξεις, Αθηναίος πολίτης, μέτοικος, δούλος, «όμοιοι», περίοικοι, είλωτες, κρυπτεία</p>	<p>Χρόνος, ομοιότητα και διαφορά, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική ενσυναίσθηση, ιστορική σημαντικότητα, ηθική διάσταση,</p>	<p>Από την εποχή του Κλεισθένη στην εποχή του Περικλή. Δημιουργία χρονογραμμής με τις σημαντικότερες πολιτικές μεταβολές που οδηγούν στην αθηναϊκή δημοκρατία.</p> <p>Φύλλο εργασίας με αποσπάσματα επιλεγμένων μεταφρασμένων πηγών (π.χ. Θουκυδίδης, Αριστοτέλης) και διερεύνηση των στοιχείων που αναδεικνύουν τη διαμόρφωση και παγίωση της Δημοκρατίας (περιορισμός των εξουσιών του Αρείου Πάγου), τους θεσμούς και τα όργανα λειτουργίας και εξουσίας, τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές τους. Ανάδειξη της σημασίας των θεσμών (μισθοφορία, λειτουργίες) και σύγκριση με το σήμερα.</p> <p>Μελέτη σύγχρονων επιλογών για τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος και σύγκριση με</p>

	<p>να τις συγκρίνουν με αυτές της Σπάρτης της ίδιας περιόδου.</p> <p>Να αξιολογήσουν τις πρακτικές μύησης των νέων που συνδέονταν με την εξόντωση των ειλώτων.</p>		<p>αντίστοιχους θεσμούς και διαδικασίες της κλασικής εποχής. Συζήτηση για τα χαρακτηριστικά του δημοκρατικού πολιτεύματος σήμερα, με παραδείγματα από διάφορες χώρες. Εντοπισμός ομοιοτήτων και διαφορών.</p> <p>Μελέτη εκπαιδευτικού υλικού (ενδεικτικά: http://www.namuseum.gr/education/education/material/12selido_Lowres.pdf), δευτερογενών πηγών ή εκδόσεων για παιδιά με θέμα την καθημερινότητα στην Αρχαία Ελλάδα. Δραστηριότητες παραγωγής ιστορικού λόγου ή παιχνίδια ρόλων με θέματα: «Μια γυναίκα στην Αθήνα ή στην Σπάρτη προγραμματίζει τις δουλειές που έχει να κάνει την επόμενη ημέρα», «Μια έφηβη στην Αθήνα ή στην Σπάρτη ονειρεύεται το μέλλον της», «Ένας νέος στην Αθήνα ή τη Σπάρτη: περιγράψτε τη μέρα του»</p> <p>Αγώνας επιχειρηματολογίας με θέμα το δικαίωμα του πολίτη και τα δικαιώματα των πολιτών σε Αθήνα και Σπάρτη. Σύγκριση με το σήμερα.</p> <p>Διερεύνηση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών σχετικά με την</p>
--	--	--	---

				«κρυπτεία». Διατύπωση ηθικών κρίσεων και σύγκριση με τους αξιακούς κώδικες των κοινωνιών στο παρόν.
<p>Οι συγκρούσεις για την ηγεμονία της Ελλάδας</p> <p>Ο Πελοποννησιακός πόλεμος. Από την Αθηναϊκή στην Σπαρτιατική και Θηβαϊκή ηγεμονία. Οι ανταγωνισμοί των ελληνικών πόλεων τον 4^ο π.Χ. αιώνα. Οι σχέσεις με τους Πέρσες. Κοινά και Αμφικτυονίες.</p>	<p>Να αποτιμήσουν την πολιτική κατάσταση που διαμορφώθηκε στην Αθήνα και την Ελλάδα μετά τη λήξη του Πελοποννησιακού Πολέμου.</p> <p>Να αντιμετωπίσουν κριτικά το ζήτημα της μεταχείρισης των αιχμαλώτων στο πλαίσιο των αρχαίων πολέμων (δουλεία ή θανάτωση) μελετώντας ιστορικά δεδομένα από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, να εξαγάγουν συμπεράσματα με βάση τις αντιλήψεις της εποχής και να κάνουν συγκρίσεις με το παρόν.</p> <p>Να επισημάνουν και να ερμηνεύουν σημαντικά στρατιωτικά γεγονότα και πολιτικές εξελίξεις του 4^{ου} π.Χ. αιώνα στο πλαίσιο του διαρκούς ανταγωνισμού των πόλεων-κρατών για την ηγεμονία της Ελλάδας και της ενθάρρυνσης της ανάμειξης των</p>	<p>Αθηναϊκή Ηγεμονία, Σπαρτιατική Ηγεμονία, Τριάκοντα Τύραννοι, συνθήκη ειρήνης, Πανελλήνιο Συνέδριο, Β' Αθηναϊκή Συμμαχία, Θηβαϊκή Ηγεμονία, Κοινά, Αμφικτυονίες, Δελφική Αμφικτυονία</p>	<p>Χώρος, αιτιότητα, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική σημαντικότητα, ηθική διάσταση, ιστορική ενσυναίσθηση, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Μελέτη πρωτογενών και δευτερογενών πηγών για την τακτική της Σπάρτης να εγκαταστήσει ολιγαρχικά πολιτεύματα στις ελληνικές πόλεις και το καθεστώς των Τριάκοντα Τυράννων στην Αθήνα. Παιχνίδι ρόλων: σύσκεψη των Τριάκοντα Τυράννων οι οποίοι συζητούν τα μέτρα που πρέπει να επιβάλουν στην Αθήνα. Οι μαθητές-τριες ως συμμετέχοντες-ουσες στη σύσκεψη καταγράφουν τις προτάσεις τους και τα επιχειρήματά τους.</p> <p>Διερεύνηση πηγών (πρωτογενών και δευτερογενών) που αναφέρονται στην αντιμετώπιση των αιχμαλώτων του Πελοποννησιακού πολέμου (π.χ. κατά τη Σικελική εκστρατεία). Συζήτηση για τα διλήμματα που ανακύπτουν από τις πρακτικές αυτού του είδους στη σύγχρονη εποχή και σύγκριση με ανάλογες περιπτώσεις στο παρόν.</p> <p>Μελέτη αποσπασμάτων από τα <i>Ελληνικά</i> του Ξενοφώντα και</p>

	<p>Περσών.</p> <p>Να εξηγήσουν τους λόγους δημιουργίας και τη σημασία των Κοινών και των Αμφικτυονιών και να συγκρίνουν με ανάλογους οργανισμούς σήμερα.</p>			<p>σχολιασμός των περσικών παρεμβάσεων στην Ελλάδα. Άντληση επιχειρημάτων για αγώνα επιχειρηματολογίας με θέμα τις πολιτικές επιλογές των ελληνικών πόλεων για ηγεμονία μέσα από τη συνεργασία με τους Πέρσες.</p> <p>Παρατήρηση και εντοπισμός στο χάρτη των Κοινών και των Αμφικτυονιών. Συζήτηση για τα χαρακτηριστικά, τον ρόλο και τη σημασία τους ως εναλλακτικών μορφών πολιτικής οργάνωσης.</p>
<p>Ο υλικός πολιτισμός της κλασικής εποχής: χρήσεις και σημασίες</p>	<p>Να συσχετίσουν την κατασκευή των μεγάλων οικοδομικών έργων στην Ελλάδα με τις εξελίξεις σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο την κλασική εποχή.</p> <p>Να επισημάνουν τις διαφορές ανάμεσα στα χαρακτηριστικά της κλασικής αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, κεραμικής και ζωγραφικής με τα αντίστοιχα της Αρχαϊκής περιόδου και να εκτιμήσουν τις χρηστικές, συμβολικές και μνημονικές</p>	<p>Κλασική εποχή, Ακρόπολη αρχιτεκτονική, αρχιτεκτονικός ρυθμός, πολεοδομία, δημόσια κτήρια, ναός, ιερά, θέατρο, αγορά, στοά, γυμνάσιο, ιδιωτική κατοικία, γλυπτική, αγγειογραφία, ερυθρόμορφος και μελανόμορφος ρυθμός, ζωγραφική</p>	<p>Αιτιότητα, ιστορική σημαντικότητα, συνέχεια και αλλαγή, ομοιότητα και διαφορά</p>	<p>Δημιουργία εννοιολογικού διαγράμματος με θέμα τη συμβολή που είχαν για την κατασκευή των μεγάλων έργων στην Αττική και αλλού η νίκη των Ελλήνων εναντίον των Περσών, η δημοκρατία, η πολιτική και οικονομική σταθερότητα και η οικειοποίηση των χρημάτων των συμμάχων από την Αθήνα.</p> <p>Μελέτη οπτικών πηγών (φωτογραφίες, αναπαραστάσεις, κατόψεις) αρχαίων ναών και δημόσιων κτιρίων της κλασικής περιόδου. Εντοπισμός των</p>

	<p>λειτουργίες του υλικού πολιτισμού.</p> <p>Να διακρίνουν τις δραστηριότητες και λειτουργίες στο δημόσιο και ιδιωτικό χώρο μιας αρχαίας πόλης και να τις συνδέσουν με τις καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων.</p> <p>Να επισημάνουν και να συζητήσουν τους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι νοηματοδότησαν τα δημιουργήματα του κλασικού πολιτισμού στην αρχιτεκτονική και γλυπτική σε μεταγενέστερες εποχές αλλά και σήμερα.</p>		<p>χαρακτηριστικών τους και διάκριση των λειτουργιών τους. Δημιουργία ψηφιακού λευκώματος ή χρονογραμμής με σύντομους ερμηνευτικούς υπομνηματισμούς.</p> <p>Μελέτη οπτικών και ψηφιακών πηγών με έργα γλυπτικής, ζωγραφικής, κεραμικής, μικροτεχνίας. Σύγκριση με αντίστοιχα έργα της Αρχαϊκής περιόδου. Επικέντρωση σε συγκεκριμένες περιπτώσεις τεχνουργημάτων (π.χ. επιτύμβια ανάγλυφα, αγγεία ανάμιξης και κατανάλωσης κρασιού, μνημειακή ή ταφική ζωγραφική, κοσμήματα, νομίσματα) και συζήτηση για τις διαφορετικές χρήσεις και σημασίες τους στο πλαίσιο της κλασικής κοινωνίας.</p> <p>Έρευνα σε ομάδες με φύλλα εργασίες που περιλαμβάνουν: α) ρυμοτομικά σχέδια και αναπαραστάσεις της πολεοδομικής οργάνωσης πόλεων (π.χ. Πειραιάς, Μίλητος), β) κατόψεις και αναπαραστάσεις ιδιωτικών κατοικιών (π.χ. Όλυθος) και συζήτηση για τις χρήσεις και τις λειτουργίες που επιτελούνται στο δημόσιο (αγορά, ιερά, βουλή) και ιδιωτικό χώρο («οίκος») μιας κλασικής πόλης.</p>
--	---	--	---

				<p>Επίσκεψη σε ένα αρχαιολογικό μουσείο, αρχαίο ελληνικό ναό, αρχαίο δημόσιο κτίριο ή σε ένα νεοκλασικό κτίριο της περιοχής των μαθητών (τοπική ιστορία), παρατήρηση και καταγραφή των μορφολογικών χαρακτηριστικών της γλυπτικής ή της αρχιτεκτονικής. Στην τελευταία περίπτωση οι μαθητές εντοπίζουν κοινά στοιχεία και διαφορές με τα κλασικά οικοδομήματα. Διαδικτυακή έρευνα παραδειγμάτων αναγεννησιακής ή νεοκλασικής αρχιτεκτονικής και γλυπτικής. Συζήτηση για τους όρους «κλασικός», «κλασικισμός».</p>
<p>Η πνευματική ανάπτυξη</p> <p>Ποίηση και θέατρο. Η φιλοσοφία: από την Ιωνία στην Αθήνα. Η ρητορική. Η σοφιστική. Η ιστοριογραφία.</p>	<p>Να επεξεργαστούν τα βασικά χαρακτηριστικά της πνευματικής ανάπτυξης την κλασική εποχή και να εξαγάγουν συμπεράσματα για τις κατακτήσεις στην ποίηση, το θέατρο, την ιστοριογραφία, τη φιλοσοφία και τη ρητορική.</p> <p>Να επιχειρηματολογήσουν για τις επιδράσεις των πολιτικών και οικονομικών αλλαγών, κυρίως των δημοκρατικών θεσμών, στα</p>	<p>Κλασική εποχή, χρυσός αιώνας, πνευματικός πολιτισμός, φιλοσοφία, ιστοριογραφία, ρητορική, τέχνη, θέατρο, τραγωδία – κωμωδία, πολιτιστική κληρονομιά</p>	<p>Ιστορική σημαντικότητα, αιτιότητα, συνέχεια και αλλαγή</p>	<p>Έρευνα με δευτερογενείς πηγές για τους σημαντικούς φιλοσόφους και τους ρήτορες, τους δραματικούς ποιητές και κωμωδιογράφους και κωδικοποίηση των δεδομένων. Αναζήτηση στην περιοχή του σχολείου οδωνυμίων με καλλιτέχνες, συγγραφείς, ποιητές, φιλοσόφους και συζήτηση για την απήχηση τους σήμερα.</p> <p>Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη που θα αναδεικνύει τη σχέση των πολιτικών</p>

	<p>γράμματα και τις επιστήμες της κλασικής εποχής.</p> <p>Να σχολιάσουν τις ιστορικές συνθήκες μέσα από τις οποίες δημιουργήθηκε το αρχαίο θέατρο (διονυσιακή τελετουργία, δημοκρατία, πολιτικές εξελίξεις).</p> <p>Να ερμηνεύσουν γιατί ο 5^{ος} αιώνας αξιολογήθηκε ως ιδιαίτερα σημαντικός από τους ιστορικούς και ονομάστηκε «χρυσός αιώνας του Περικλή».</p> <p>Να συζητήσουν τη σημασία του αρχαίου πολιτισμού στην εποχή του, αλλά και για τους ανθρώπους στο παρόν.</p>			<p>θεσμών, της δημοκρατίας και της θρησκείας με τομείς, όπως η φιλοσοφία, η ρητορική, το θέατρο και οι τέχνες (αρχιτεκτονική, γλυπτική).</p> <p>Κείμενο επιχειρηματολογίας: «γιατί ο 5ος αιώνας της κλασικής εποχής ονομάστηκε «χρυσός αιώνας». Τι σημαίνει για εμάς σήμερα η συγκεκριμένη εποχή;».</p> <p>Έρευνα για λογοτεχνικά έργα, κινηματογραφικές ταινίες και άλλες μορφές τέχνης που αξιοποιούν θέματα από την κλασική αρχαιότητα. Σχολιασμός των επιλογών και της εικόνας που προβάλλουν για τον κλασικό πολιτισμό και της απήχησης που έχουν σήμερα.</p>
<p>Το βασίλειο της Μακεδονίας και η διεκδίκηση της ηγεμονίας της Ελλάδας</p> <p>Η συγκρότηση του Μακεδονικού κράτους και της κοινωνίας. Οι σχέσεις με τη νότια</p>	<p>Να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές της Αρχαίας Μακεδονίας με τη νότια Ελλάδα, τα αίτια της απομόνωσής της και τις πολιτικές-πολιτισμικές σχέσεις με τον ελληνικό κόσμο.</p> <p>Να ερμηνεύουν τα κίνητρα και τις πολιτικές και στρατιωτικές επιλογές</p>	<p>Βασίλειο Μακεδονίας, πεζέταιροι, μακεδονική φάλαγγα, στρατιωτική οργάνωση, Μακεδονική Ηγεμονία, οικονομική ανάπτυξη, Συνέδριο</p>	<p>Χρόνος, χώρος, αιτιότητα, ομοιότητα και διαφορά, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Μελέτη δευτερογενών πηγών σε συνδυασμό με ιστορικούς χάρτες για το βασίλειο της Μακεδονίας, την πολιτική οργάνωσή του, την πληθυσμιακή σύνθεση και τις σχέσεις του με τη νότια Ελλάδα ως τον 4^ο π.Χ. αιώνα. Συζήτηση για τη σημασία της επίσκεψης φιλοσόφων και καλλιτεχνών (Ευριπίδης, Αριστοτέλης, Ζεύξις, Απελλής) στην</p>

<p>Ελλάδα.</p>	<p>του Φίλιππου Β΄ και να αποτιμήσουν τη συμβολή του στην πολιτική κυριαρχία του μακεδονικού βασιλείου στην Ελλάδα.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τα διαφορετικά κίνητρα, τις οπτικές και τις ερμηνείες που αποτυπώνονται στις ιστορικές πηγές για τον Φίλιππο Β΄ και να τις ερμηνεύσουν στο ιστορικό τους πλαίσιο.</p>	<p>Κορίνθου. Ιερός Πόλεμος</p>		<p>αυλή των μακεδόνων βασιλέων.</p> <p>Μελέτη χρονογραμμής με τα σημαντικά ιστορικά γεγονότα που συνδέονται με τη στρατιωτική και πολιτική δράση του Φιλίππου Β΄ (Ιερός Πόλεμος, Χαιρώνεια, Συνέδριο Κορίνθου) και συζήτηση για τις επιλογές του. Παιχνίδι ρόλων: Είσαι απεσταλμένος της ηττημένης Αθήνας στο συνέδριο της Κορίνθου και ετοιμάζεις τον λόγο σου. Γράψε τα επιχειρήματά σου σχετικά με τη νέα πανελλήνια συμμαχία που προτείνει ο Φίλιππος.</p> <p>Μελέτη γραπτών πηγών με αντικρουόμενες απόψεις για τον Φίλιππο και το κράτος της Μακεδονίας από τους Αθηναίους (Δημοσθένης, Αισχίνης) και αγώνας επιχειρηματολογίας σε ομάδες για τις προθέσεις του Φιλίππου Β΄.</p>
<p>Η κατάκτηση της Ανατολής</p> <p>Ο Αλέξανδρος και η διαδοχή του μακεδονικού θρόνου. Η</p>	<p>Να αντιληφθούν τις συνθήκες, τις δυσκολίες και τα χαρακτηριστικά της μακροχρόνιας στρατιωτικής εκστρατείας και να την ερμηνεύσουν στο πλαίσιο της εποχής.</p>	<p>Εκστρατεία, ανεξιθρησκία, εταίροι, φάλαγγα, ιππικό, ναυτικό, ίδρυση πόλεων, ανατολικά πρότυπα,</p>	<p>Χώρος, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική σημαντικότητα, ιστορική ενσυναίσθηση, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Παρακολούθηση βίντεο και μελέτη αποσπασμάτων γραπτών πηγών (π.χ. Αρριανός, Διόδωρος) ή εκπαιδευτικού υλικού (ενδεικτικά: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/arxaiotita/page_041.html)</p>

<p>εκστρατεία στην Ανατολή. Η δημιουργία του οικουμενικού κράτους. Οι πολιτικές απέναντι στους κατεκτημένους λαούς.</p>	<p>Να αξιολογήσουν τα κίνητρα, τις πρακτικές και τις επιλογές του Αλέξανδρου και επισημάνουν τα αποτελέσματα της εκστρατείας στους λαούς της Ανατολής μέσα από τις διαφορετικές οπτικές των ανθρώπων της εποχής.</p> <p>Να προσδιορίσουν και να συζητήσουν τα χαρακτηριστικά του πολυπολιτισμικού κράτους που ίδρυσε ο Μ. Αλέξανδρος και να προβούν σε συγκρίσεις με το παρόν.</p> <p>Να διερευνήσουν την απήχηση της προσωπικότητας και της σημασίας της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην ιστοριογραφία, την ιστορική κουλτούρα και τέχνη ως τις μέρες μας και να ερμηνεύουν τους λόγους δημιουργίας του θρύλου του, αλλά και του χαρακτηρισμού του ως «Μεγάλου».</p>	<p>μικτοί γάμοι, εξελληνισμός, πολυπολιτισμικότητα, οικουμενικότητα</p>	<p>α</p>	<p>σχετικά με τη δράση του Αλέξανδρου, την πορεία και τις μάχες στην Ανατολή. Συζήτηση για τα χαρακτηριστικά της εκστρατείας από την πλευρά των στρατιωτών και του βοηθητικού προσωπικού. Παιχνίδι ρόλων – δραστηριότητα ενσυναίσθησης με θέμα τη συζήτηση δύο Μακεδόνων στρατιωτών που μαθαίνουν ότι η εκστρατεία θα συνεχιστεί προς την Ινδία.</p> <p>Μελέτη αποσπασμάτων δευτερογενών πηγών για τις πολιτικές επιλογές του Μ. Αλέξανδρου (διοίκηση, μικτοί γάμοι, ίδρυση πόλεων, υιοθέτηση ανατολικών προτύπων). Παιχνίδι ρόλων σχετικά με τις αντιδράσεις του στρατού και των γηγενών: π.χ. «Είσαι μακεδόνας στρατιώτης που θα παντρευτείς μια ασιάτισσα πριγκίπισσα στην ομαδική τελετή των «Γάμων στα Σούσα» ...» ή «Είσαι γηγενής σε μια σατραπεία και υποδέχεσαι τη μακεδονική φρουρά που έχει εγκατασταθεί στον τόπο σου ...».</p> <p>Έρευνα σε ομάδες και καταγραφή χωρών και λαών που συμπεριλήφθηκαν στο νέο πολυπολιτισμικό κράτος του Μ. Αλεξάνδρου. Συζήτηση για τα στοιχεία</p>
---	---	---	----------	---

				<p>που ενώνουν και εκείνα που χωρίζουν τους λαούς, τότε και σήμερα.</p> <p>Μελέτη αντικρουόμενων δευτερογενών πηγών για τη σημασία της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου για τους λαούς της περσικής αυτοκρατορίας και τον ελληνικό κόσμο. Αγώνας επιχειρηματολογίας με θέμα: «Μέγας Αλέξανδρος: εκπολιτιστής ή κατακτητής;».</p>
<p>Οικονομία, κοινωνία και καθημερινή ζωή</p> <p>Τα χαρακτηριστικά της οικονομίας, της κοινωνίας και της καθημερινής ζωής στις πόλεις-κράτη των κλασικών χρόνων.</p>	<p>Να συγκρίνουν τα χαρακτηριστικά, τις ομοιότητες και τις αλλαγές στους τρόπους και τα μέσα της γεωργικής παραγωγής από την Αρχαϊκή ως την Κλασική περίοδο.</p> <p>Να διερευνήσουν τα βασικά χαρακτηριστικά και τις δομές της οικονομίας την κλασική περίοδο, εξετάζοντας τα ζητήματα της κυκλοφορίας των νομισμάτων, της βιοτεχνικής παραγωγής, των αγορών και των διακινούμενων προϊόντων.</p> <p>Να αποτιμήσουν την κοινωνική θέση και τις συνθήκες ζωής των</p>	<p>Οικονομία, γεωργία, κτηνοτροφία, βιοτεχνία, μεταλλουργία, εμπόριο, δούλοι, δουλεία, προϊόντα εισαγωγών – εξαγωγών, τράπεζες, λιμάνια, γιορτές, θυσίες, καθημερινή ζωή, διατροφή, συμπόσιο, εκπαίδευση</p>	<p>Χώρος, χρόνος, ομοιότητα και διαφορά, συνέχεια και αλλαγή, αιτιότητα</p>	<p>Ανάγνωση αποσπασμάτων από την ελληνική γραμματεία του 8^{ου} και 4^{ου} αιώνα για τη γεωργική ζωή (Ησίοδος, Ξενοφών): σύγκριση και συμπεράσματα για τις αλλαγές στις γεωργικές τεχνικές, τα προϊόντα και τη ζωή των αγροτών.</p> <p>Φύλλο εργασίας με πρωτογενείς και δευτερογενείς (ψηφιακές και έντυπες) πηγές και χάρτες για την οικονομία της εποχής (εμπορικές συναλλαγές, τράπεζες, νόμισμα) και την οικονομική κατάσταση στις πόλεις-κράτη στον ελλαδικό χώρο. Παραγωγή προφορικού ή γραπτού ιστορικού λόγου για τη μορφή και τα χαρακτηριστικά της οικονομίας της περιόδου.</p>

	<p>αγροτών, εμπόρων και βιοτεχνών στην κλασική εποχή σε αντιδιαστολή με τους δούλους και την αξία των τελευταίων ως προσωπικό και εργατικό κεφάλαιο.</p> <p>Να επεξεργαστούν όψεις της καθημερινότητας στα κλασικά χρόνια μέσα από τη μελέτη πηγών για τις δραστηριότητες στο πλαίσιο του δημόσιου και ιδιωτικού βίου.</p>			<p>Μελέτη δευτερογενών πηγών σχετικά με τη διαφορετική κοινωνική αποδοχή επαγγελμάτων (αγρότες, τεχνίτες, έμποροι, εργάτες) και την οικονομική σημασία των δούλων ως εισοδηματικού κεφαλαίου ή παραγωγικού δυναμικού. Διατύπωση ερμηνειών για τις κοινωνικές αντιλήψεις της εποχής.</p> <p>Έρευνα σε ομάδες για την καθημερινή ζωή στα κλασικά χρόνια μέσα από τη μελέτη ψηφιακών και έντυπων πηγών (κείμενα, τεχνουργήματα) ή εναλλακτικά μέσα από ερευνητική επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της περιοχής, με ενδεικτικά θέματα: ενδυμασία, διατροφή, εκπαίδευση, συμπόσια, οικιακές δραστηριότητες, γιορτές. Εναλλακτικά: Με αφορμή παραστάσεις σε αρχαιολογικά ευρήματα οι μαθητές συγγράφουν σύντομα κείμενα με θέματα συναισθήματα των ανθρώπων σε διάφορες εκφάνσεις του ιδιωτικού βίου: π.χ. πώς θρηνούσαν και αποδέχονταν τον θάνατο, τα συναισθήματα σε ένα συμπόσιο, μια γιορτή, ένα γάμο κ.λπ.</p>
--	--	--	--	--

7. Η εποχή των ελληνιστικών βασιλείων

(4-5 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Ιστορικές έννοιες Πρωτογενείς Δευτερογενείς	Ενδεικτικές δραστηριότητες - προτάσεις αξιολόγησης	
<p>Ο ελληνικός κόσμος διευρύνεται</p> <p>Η πολιτική κατάσταση στην Ανατολή και την Ελλάδα την εποχή των διαδόχων: οι παλιές και οι νέες πολιτικές δυνάμεις.</p>	<p>Να εξετάσουν την κατάσταση που διαμορφώθηκε στον ελλαδικό χώρο μετά τον θάνατο του Αλεξάνδρου (εξεγέρσεις, ανταγωνισμοί, πόλεμοι) και να διακρίνουν τις διαφορετικές οπτικές των δρώντων υποκειμένων και ομάδων.</p> <p>Να ερμηνεύσουν τις πολιτικές συνθήκες που διαμορφώνονται στην Ανατολή και στην κυρίως Ελλάδα τον 3^ο και 2^ο αιώνα π.Χ. και να εξαγάγουν συμπεράσματα για τους λόγους των αλληπάλληλων συγκρούσεων στον ελληνιστικό κόσμο.</p> <p>Να αποτιμήσουν τον ρόλο των νέων πολιτικών δυνάμεων στην Ελλάδα (Ηπειρος, Συμπολιτείες) και να ερμηνεύσουν τις συγκρούσεις τους με τις παλιές (Μακεδονία, Σπάρτη),</p>	<p>Ελληνιστικά κράτη, διαδοχή, μοναρχία, Βασίλειο Αιγύπτου, Βασίλειο Συρίας, Βασίλειο Περγάμου, βασίλειο Μακεδονίας Λαμιακός πόλεμος, Συμπολιτείες βασίλειο Ηπείρου</p>	<p>Χώρος, αιτιότητα, συνέχεια και αλλαγή, ομοιότητα και διαφορά, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Μελέτη σχετικών πηγών και αντιπαραβολή ρητορικών λόγων μεταξύ των φίλων και των εχθρών των Μακεδόνων στην Αθήνα για την κήρυξη του πολέμου μετά τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου.</p> <p>Μελέτη ιστορικών χαρτών και έρευνα σε ομάδες για τα ελληνιστικά κράτη των διαδόχων, τις πόλεις-κράτη (Αθήνα, Σπάρτη, Ρόδος), τα βασίλεια της Μακεδονίας και Ηπείρου σε διαδικτυακές πηγές (ενδεικτικά: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/arxaiotita/page_043).</p> <p>Κωδικοποίηση των χαρακτηριστικών τους και εξαγωγή συμπερασμάτων για τις ομοιότητες και τις διαφορές. Συζήτηση για τα αίτια και τις συνέπειες των διαρκών συγκρούσεων μεταξύ τους με αξιοποίηση των ιστορικών δεδομένων</p>

	μεταξύ τους και με τη Ρώμη.			για τις πόλεις-κράτη κατά τη κλασική περίοδο. Μελέτη ιστορικών χαρτών και καταγραφή σε πίνακα των γεωγραφικών και οργανωτικών χαρακτηριστικών της Αχαϊκής και Αιτωλικής Συμπολιτείας (γεωγραφικά όρια, πόλη-επίκεντρο, δικαιώματα και υποχρεώσεις πόλεων-μελών, νόμισμα). Σύγκριση με τις άλλες γνωστές τους πολιτειακές δομές της ίδιας περιόδου και εξαγωγή ιστορικών συμπερασμάτων για τη δράση τους.
Κοινωνία και οικονομία στα Ελληνιστικά χρόνια Τα δημογραφικά, κοινωνικά, θρησκευτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του κόσμου της Ανατολής.	Να αποτιμήσουν τις δημογραφικές συνέπειες που είχε η δημιουργία του κράτους του Αλεξάνδρου και των ελληνιστικών βασιλείων για τις πόλεις του ελλαδικού χώρου και να αξιολογήσουν την πολιτισμική διάδραση των Ελλήνων με τους κατοίκους των χωρών της Ανατολής. Να εξηγήσουν τη σημασία που είχαν για την οικονομία της περιόδου η μετατόπιση των εμπορικών αξόνων, η απλούστευση των νομισματικών συστημάτων, οι τραπεζικές δραστηριότητες και να συγκρίνουν με την κλασική περίοδο.	Μετανάστευση, πολιτισμική αλληλεπίδραση, θρησκευτικός συγκρητισμός, πολυπολιτισμικές πόλεις, οικονομία, εμπόριο, λιμάνια, κυκλοφορία νομισμάτων, κοινωνικές τάξεις, δουλεμπόριο, γεωργοί, εργάτες, δουλοπάροικοι, δούλοι	Χώρος, συνέχεια και αλλαγή, ομοιότητα και διαφορά, ιστορική σημαντικότητα, αιτιότητα	Συζήτηση για τα αποτελέσματα της μετακίνησης μεγάλου αριθμού Ελλήνων στην Ανατολή. Φύλλο εργασίας με πηγές και εικονιστικό υλικό μέσα από το οποίο θα αναδεικνύεται η αντίφαση της αρχαίας ελληνικής αντίληψης για το δίπολο «Έλληνες–Βάρβαροι» σε σχέση με την κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα που διαμορφώνεται από τη συμβίωση των Ελλήνων με τους γηγενείς. Διερεύνηση δευτερογενών γραπτών πηγών για τα χαρακτηριστικά της οικονομίας και της κοινωνίας την ελληνιστική εποχή. Περιγραφή και

	<p>Να συζητήσουν τη σημασία και τον ρόλο των μεγάλων λιμανιών της Μεσογείου και των αστικών κέντρων της Ανατολής για την οικονομία της περιόδου και τη ζωή των διαφορετικών κοινωνικών τάξεων.</p>			<p>σύγκριση νομισμάτων κλασικών και ελληνιστικών χρόνων αξιοποιώντας οπτικές πηγές. Ψηφιακή περιήγηση και έρευνα στις συλλογές του Νομισματικού Μουσείου Αθηνών για τα νομίσματα των ελληνικών πόλεων της περιόδου. Εξαγωγή ιστορικών συμπερασμάτων.</p> <p>Παρακολούθηση βίντεο με αναπαράσταση του λιμανιού και του Φάρου της Αλεξάνδρειας και μελέτη χαρτών με τα σημαντικά οικονομικά κέντρα και λιμάνια της περιόδου. Συζήτηση για τη σημασία τους ως προς τη ζωή των αγροτών, της αστικής τάξης και των δούλων.</p>
<p>Οι πνευματικές εξελίξεις και ο υλικός πολιτισμός</p> <p>Η διεθνοποίηση της ελληνικής γλώσσας. Ο υλικός πολιτισμός. Οι επιστήμες και οι εφευρέσεις. Τα πνευματικά κέντρα της Ανατολής.</p>	<p>Να αποτιμήσουν τον οικουμενικό χαρακτήρα του πολιτισμού της ελληνιστικής εποχής ως αποτέλεσμα όσμωσης ελληνικών και ανατολικών στοιχείων και τη συμβολή της γλώσσας σε αυτό.</p> <p>Να επιχειρηματολογήσουν για τη σημασία των επιστημονικών ανακαλύψεων και εφευρέσεων της περιόδου.</p> <p>Να εντοπίσουν τις ομοιότητες και τις</p>	<p>Γλώσσα, ελληνιστική κοινή, φιλοσοφία, πολεοδομία ναοδομία, δημόσια αρχιτεκτονική, γλυπτική, ταφικά μνημεία, μαυσωλεία, πνευματικά κέντρα, εφευρέσεις, τεχνολογία</p>	<p>Ιστορική σημαντικότητα, συνέχεια και αλλαγή, αιτιότητα, ομοιότητα και διαφορά</p>	<p>Σύγκριση της μορφής της γλώσσας ενός κειμένου της Ελληνιστικής Κοινής με αυτής ενός κειμένου της αττικής διαλέκτου. Σχολιασμός του ιστορικού πλαισίου της εποχής (πολυγλωσσία) και του ρόλου της ελληνικής γλώσσας στην επικοινωνία διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων στις πόλεις της Ανατολή.</p> <p>Ψηφιακή επίσκεψη σε σχετικά μουσεία και κέντρα τεχνολογίας (π.χ. Νόησις, Θεσσαλονίκη) και μελέτη</p>

	<p>αλλαγές στη γλυπτική, αρχιτεκτονική και πολεοδομία συγκριτικά με την προηγούμενη περίοδο και να τις ερμηνεύσουν με βάση το πνεύμα της εποχής.</p>			<p>αναπαραστάσεων μηχανών (π.χ. κοχλίες, αντλίες, αυτόματα, μηχανισμοί, μηχανισμός Αντικυθήρων). Συζήτηση για τις τεχνολογικές εξελίξεις της περιόδου, τη διάδοσή και σημαντικότητά τους ως τις μέρες μας.</p> <p>Σύγκριση έργων γλυπτικής των ελληνιστικών χρόνων με έργα των κλασικών χρόνων στην τάξη ή μέσα από φυσική ή ψηφιακή επίσκεψη στο μουσείο. Ερμηνεία τους σε σχέση με τις αλλαγές στα θέματα, τους συμβολισμούς, την απόδοση των μορφών και τις χρήσεις τους.</p> <p>Εναλλακτικά: Μελέτη πολεοδομικών σχεδίων, ναών και ταφικών μνημείων της περιόδου, σύγκριση με την κλασική εποχή και σύνδεσή τους με την καθημερινή ζωή των ανθρώπων.</p>
--	--	--	--	--

8. Αρχαία Ρώμη: η ανάδυση μιας νέας δύναμης

(4-5 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Ιστορικές έννοιες Πρωτογενείς Δευτερογενείς		Ενδεικτικές δραστηριότητες - προτάσεις αξιολόγησης
<p>Ρώμη: ο χώρος, ο χρόνος και οι πληθυσμοί. Η περίοδος της βασιλείας</p> <p>Η περιοδολόγηση της Ρωμαϊκής Ιστορίας. Οι λαοί της ιταλικής χερσονήσου και οι σχέσεις τους.</p>	<p>Να αντιληφθούν τον χώρο και τον χρόνο που καλύπτει η ρωμαϊκή ιστορία και να εκτιμήσουν τη σημασία της διερεύνησής της στο παρόν.</p> <p>Να ερμηνεύσουν την περιοδολόγηση της Ρωμαϊκής Ιστορίας ως μεταγενέστερο δημιούργημα και ως κατασκευή των ιστορικών.</p>	<p>Ρωμαϊκή ιστορία, Ρώμη, Ιταλική χερσόνησος, Λάτιο, Ρωμαίοι, Ετρούσκοι, Λατίνοι, λατινικά, ετρουσκική γλώσσα, περιοδολόγηση, περίοδος της βασιλείας, ρεπουμπλικανική περίοδος, αυτοκρατορική περίοδος, Μεγάλη Ελλάδα, Νότια Ιταλία, Σικελία</p>	<p>Χώρος, χρόνος, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική σημαντικότητα, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Μελέτη έντυπων ή ψηφιοποιημένων χαρτών με τη διασπορά θέσεων των διαφορετικών λαών (Ετρούσκοι, Ρωμαίοι, Έλληνες κ.ά.) που διαχρονικά συγκατοικούσαν στην ιταλική χερσόνησο. Συζήτηση για τις αλλαγές που παρουσιάζονται στο πέρασμα του χρόνου.</p> <p>Μελέτη αντικρουόμενων χρονογραμμών με τις τομές και τους βασικούς σταθμούς της ρωμαϊκής ιστορίας ως την αυτοκρατορική περίοδο. Σχολιασμός για τις διαφορετικές απόψεις και τα κριτήρια που θέτουν οι ιστορικοί και τη σημασία που αποδίδουν σε διαφορετικά γεγονότα. Οι μαθητές προτείνουν και τεκμηριώνουν τα δικά τους κριτήρια για τη ρωμαϊκή περιοδολόγηση και τα σημαντικά γεγονότα.</p>
<p>Ρώμη: Η περίοδος της</p>	<p>Να ερμηνεύσουν τη μετεξέλιξη της</p>	<p>Res publica,</p>	<p>Συνέχεια και αλλαγή,</p>	<p>Έρευνα με φύλλο εργασίας βασισμένο σε</p>

<p>Δημοκρατίας</p> <p>Η συγκρότηση της ρωμαϊκής δημοκρατίας. Τα χαρακτηριστικά του κράτους και η δομή της κοινωνίας.</p>	<p>βασιλείας σε δημοκρατία ως αποτέλεσμα των πολιτικών και κοινωνικών αγώνων.</p> <p>Να διακρίνουν τα αίτια των αλλαγών που παρατηρούνται στις κοινωνικές τάξεις τους θεσμούς, τα όργανα εξουσίας και λειτουργίας, καθώς και τον ρόλο τους στο Ρωμαϊκό Κράτος, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.</p> <p>Να αποτιμήσουν την κατάλυση της δημοκρατίας, την άσκηση της δικτατορίας και την εδραίωση της αυτοκρατορίας όχι μόνο ως αποτέλεσμα προσωπικών φιλοδοξιών αλλά και πολιτικών-οικονομικών-κοινωνικών συμφερόντων.</p>	<p>κοινωνικές τάξεις, πληβείοι, πατρίκιοι, άρχοντες, σύγκλητος, βέτο, εκκλησία, ύπατος, δικτάτορας, προγραφές, στρατός, δήμαρχος, Πρώτη και Δεύτερη Τριανδρία.</p>	<p>αιτιότητα, ομοιότητα και διαφορά, αιτιότητα</p>	<p>πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές για το νέο πολίτευμα και ερμηνεία της μεταβολής του ως συνέπεια των κοινωνικών αγώνων. Αντιπαράβολή με τους πολιτικούς και κοινωνικούς αγώνες στην Αθήνα (Σόλων, Κλεισθένης).</p> <p>Σχηματισμός πυραμίδας με τις κοινωνικές τάξεις. Φύλλο εργασίας με τους θεσμούς, τα όργανα εξουσίας και λειτουργίας και τον ρόλο τους στο Ρωμαϊκό κράτος.</p> <p>Έρευνα σε γραπτές πηγές (Πλούταρχος) για τα πρόσωπα της Πρώτης και Δεύτερης Τριανδρίας. Σχολιασμός της διατήρησης αξιωμάτων και θεσμών της δημοκρατίας από το νέο μοναρχικό πολίτευμα.</p>
<p>Οικονομία, κοινωνία και πολιτισμός της αρχαίας Ρώμης</p> <p>Η αγροτική οικονομία, το εμπόριο και η βιοτεχνία. Οι μεταρρυθμίσεις των Γράκχων. Η εικόνα των πόλεων, της υπαίθρου και η καθημερινή ζωή.</p>	<p>Να κατανοήσουν τις συνθήκες και τις αλλαγές στην αγροτική οικονομία, να αποτιμήσουν τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες των Γράκχων και να ερμηνεύουν τους λόγους της αποτυχίας τους.</p> <p>Να μελετήσουν και να αξιολογήσουν την εξαθλίωση των απλών ανθρώπων του ρωμαϊκού κράτους</p>	<p>Αγροτική οικονομία, αγρότες, μεγαλοκτηματίες, αγρόκτημα, λατιφούντια, επιχειρηματίες, δουλεία, εξέγερση, εμπόριο, βιοτεχνία, δημόσια έργα, υδραγωγεία, θέρμες,</p>	<p>Αιτιότητα, ομοιότητα και διαφορά, ιστορική ενσυναίσθηση, ηθική διάσταση</p>	<p>Συζήτηση για τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που οδήγησαν στις μεταρρυθμίσεις των Γράκχων. Διατύπωση ερμηνευτικών συλλογισμών για τους λόγους της μη εφαρμογής τους.</p> <p>Μελέτη πρωτογενών πηγών (Διώδορος), δευτερογενών πηγών (π.χ. http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_gre)</p>

	<p>και να προβληματισθούν για τις διαστάσεις της δουλοπαροικίας και δουλείας.</p> <p>Να διερευνήσουν τον χώρο σημαντικών πόλεων της ρωμαϊκής εποχής και όψεις της καθημερινής ζωής των Ρωμαίων στην πόλη και την ύπαιθρο και να εξαγάγουν συμπεράσματα.</p> <p>Να αξιολογήσουν το ρωμαϊκό δίκαιο και να επισημάνουν την επιρροή του στο σύγχρονο δίκαιο.</p>	<p>αγορά, βίλες, ρωμαϊκό δίκαιο, Δωδεκάδελτος</p>	<p>ek/history/arxaiotita/page_055.html?prev=true) ή αποσπασμάτων ταινιών και συζήτηση για τα χαρακτηριστικά της δουλείας στο ρωμαϊκό κόσμο (συνθήκες ζωής, δουλεμπόριο, εξεγέρσεις). Σύγκριση με σύγχρονες μορφές δουλείας στον αναπτυγμένο και αναπτυσσόμενο κόσμο. Παιχνίδι ρόλων: Οι μαθητές, ανά δύο, υποδύονται ο ένας τον δουλέμπορο που προσπαθεί να πουλήσει τον δούλο και επιχειρηματολογεί για την αξία του και ο άλλος τον δούλο που περιγράφει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του για την μοίρα του.</p> <p>Παρακολούθηση βίντεο και παρατήρηση εικονικών αναπαραστάσεων - οπτικών πηγών και προσομοιώσεων της Ρώμης, της Πομπηίας, του Ερκουλάνουμ. Καταγραφή και περιγραφή των δημόσιων οικοδομημάτων (θερμών, υδραγωγείων, πλατειών, αψίδων, ανακτόρων, αμφιθεάτρων, ναών) και των ιδιωτικών σπιτιών, επαύλεων, εργαστηρίων, δρόμων. Έρευνα για τα ρωμαϊκά αγροκτήματα, τις εργασίες, την παραγωγή, τους ανθρώπους και τις συνθήκες ζωής τους. Παραγωγή προφορικού ή γραπτού ιστορικού λόγου</p>
--	--	---	---

				<p>για τη ζωή των πλουσίων, των απλών ανθρώπων, των γεωργών και των δούλων, την εκπαίδευση, τις γιορτές, τη ψυχαγωγία.</p> <p>Φύλλο εργασίας με δευτερογενείς πηγές που συγκρίνουν τη ρωμαϊκή με τη σύγχρονη νομοθεσία (π.χ. εντολή-εντολοδόχος).</p>
<p>Η μετατροπή της Ρώμης σε αυτοκρατορία. Η ρωμαϊκή κατάκτηση της Ελλάδας</p> <p>Οι πολιτικές της ρωμαϊκής επέκτασης. Η κυριαρχία στην Ελλάδα και ο ελληνορωμαϊκός πολιτισμός.</p>	<p>Να διερευνήσουν τα κίνητρα και τις διαδικασίες της επεκτατικής πολιτικής της Ρώμης και τους παράγοντες που συνέβαλαν στη δημιουργία της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.</p> <p>Να ανακεφαλαιώσουν ιστορικά δεδομένα που ήδη έχουν επεξεργαστεί για τις πολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν στην Ελλάδα, να τα συσχετίσουν αιτιακά με την υποταγή των Ελλήνων στους Ρωμαίους και να τα επεξεργαστούν στην τοπική τους διάσταση.</p> <p>Να προσδιορίζουν και να αξιολογούν το σύστημα διοίκησης των ρωμαϊκών επαρχιών, εξετάζοντας και αναλύοντας</p>	<p>Επεκτατική πολιτική, κατάκτηση, διοίκηση, επαρχίες, διακίνηση ιδεών, ιμπεριαλισμός, εκρωμαϊσμός, ελληνορωμαϊκός πολιτισμός</p>	<p>Χώρος, χρόνος, αιτιότητα, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική σημαντικότητα</p>	<p>Μελέτη έντυπων χαρτών και παράλληλων χρονογραμμών με θέμα τη σταδιακή επέκταση της Ρώμης. Εναλλακτικά: παρακολούθηση του βίντεο https://www.youtube.com/watch?v=dBzY0We-W9Y. Συζήτηση για τα αίτια και τις συνέπειες της επεκτατικής πολιτικής.</p> <p>Έρευνα για τη ρωμαϊκή κατάκτηση του τόπου των μαθητών και των ιστορικών αφηγήσεων που υπάρχουν γύρω από αυτήν. Ένταξή τους στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο της ρωμαϊκής κατάκτησης της Ελλάδας και του μεσογειακού χώρου.</p> <p>Φύλλο εργασίας με γραπτές πηγές που υποδεικνύουν τις πολιτειακές αλλαγές στον ελλαδικό χώρο λόγω της ρωμαϊκής κατάκτησης και εντοπισμός των</p>

	<p>δεδομένα που αναφέρονται στην περίπτωση της Ελλάδας.</p> <p>Να εξετάσουν τις συνάφειες και τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στην αρχαία Ελλάδα και τη Ρώμη ως μια διαδικασία πολιτισμικής όσμωσης στο συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο.</p>			<p>διαφορών στη διοίκηση συγκριτικά με την προηγούμενη περίοδο.</p> <p>Έρευνα σε ψηφιακές και έντυπες βιβλιογραφικές πηγές για τις αμφίδρομες επιρροές και τις συναντήσεις ανάμεσα στην ελληνικό και τον ρωμαϊκό κόσμο, με ενδεικτικά θέματα: φιλοσοφία, ιστοριογραφία, λογοτεχνία, ρητορική, υλικός πολιτισμός και τέχνη, θρησκεία. Εναλλακτικά: επίσκεψη σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους που αφορούν στη ρωμαϊκή περίοδο στην Ελλάδα ή βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα για το ίδιο θέμα.</p>
--	--	--	--	--

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ

Ο παλαιολιθικός άνθρωπος «κατακτά» τον κόσμο (3-4 διδακτικές ώρες)

Ο συγκεκριμένος φάκελος συνδέεται οργανικά με το κεφάλαιο της προϊστορίας «Η εποχή του Λίθου» και αναφέρεται στην εξέλιξη του ανθρώπινου είδους (*Homo habilis*, *Homo erectus*, Άνθρωπος του Νεάντερταλ, *Homo sapiens*), στην εξάπλωση των παλαιολιθικών κοινωνιών στον κόσμο και τις εξελίξεις αναφορικά με τις μετακινήσεις, τις μορφές κατοίκησης, τα εργαλεία αλλά και τις αλλαγές τους στο μακρύ χρόνο της παλαιολιθικής. Μέσα από την επεξεργασία του φακέλου οι μαθητές/τριες θα εξετάσουν την εξέλιξη του ανθρώπινου είδους, τη χρονική και χωρική του εξάπλωση από την Αφρική σε όλο τον κόσμο και τη πολιτισμική συγκρότηση των παλαιολιθικών κοινωνιών με βάση τα αρχαιολογικά ευρήματα, ώστε να εκτιμήσουν την κοινή ανθρωπολογική συνθήκη που σηματοδοτεί η Παλαιολιθική για την ιστορία του κόσμου.

Έχει χώρο για όλους; Επαφές και ανταγωνισμοί δύο ανακτορικών κοινωνιών (3-4 διδακτικές ώρες)

Ο φάκελος προσεγγίζει ζητήματα που συνδέονται με το κεφάλαιο της προϊστορίας «Εποχή του Χαλκού: η εμφάνιση της κοινωνικής πολυπλοκότητας» αναφορικά με τις αλληλεπιδράσεις και τους ανταγωνισμούς των ανακτορικών κοινωνιών της Μινωικής Κρήτης και της Μυκηναϊκής Ελλάδας με βάση τα αρχαιολογικά ευρήματα: ανάκτορα, οχυρώσεις, γραφή, ταφές και τεχνουργήματα. Μέσα από την επεξεργασία του συγκεκριμένου φακέλου οι μαθητές-τριες θα εμβαθύνουν στην ιστορία των ανακτορικών κοινωνιών του Προϊστορικού Αιγαίου της 2^{ης} χιλιετίας στην Κρήτη και νότια Ελλάδα και θα εξετάσουν, μέσα από τη μελέτη αρχαιολογικών δεδομένων, τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά, τις συνάφειες και τις διαφοροποιήσεις μεταξύ τους και με τον κόσμο της Ανατολής.

Ο αρχαίος κόσμος στον καθρέφτη του: τα παιδιά, οι γυναίκες, οι δούλοι και οι ξένοι (3-4 διδακτικές ώρες)

Ο φάκελος συνδέεται οργανικά με τα κεφάλαια της ελληνικής αρχαιότητας και έχει ως θέμα του την κοινωνική διαστρωμάτωση στον αρχαίο κόσμο εξετάζοντας την περίπτωση των γυναικών, των παιδιών, των δούλων, των μέτοικων και των περίοικων, αλλά και τις τοπικές διαφοροποιήσεις και αλλαγές στο χρόνο. Μέσα από την επεξεργασία του συγκεκριμένου θεματικού φακέλου οι μαθητές/τριες θα μελετήσουν τη διαφορετική κοινωνική θέση και τις διαφοροποιήσεις συγκεκριμένων κοινωνικών κατηγοριών (με κριτήριο την ηλικία, το φύλο, την καταγωγή και το καθεστώς ελευθερίας) από όσες συγκροτούσαν τις πόλεις-κράτη στην αρχαιότητα, ώστε να ερμηνεύσουν το ζήτημα των κοινωνικών διακρίσεων στο πλαίσιο της αρχαίας ελληνικής κοινωνίας.

Ο κόσμος των αρχαίων μέσα από τον κόσμο των αρχαίων αγγείων (3-4 διδακτικές ώρες)

Ο φάκελος συνδέεται οργανικά με τα κεφάλαια για της αρχαιότητας και εξειδικεύεται στο ζήτημα της παραγωγής, διακίνησης και χρήσης της αρχαίας ελληνικής κεραμικής από τη γεωμετρική ως την κλασική εποχή. Οι μαθητές μέσα από την επεξεργασία του συγκεκριμένου φακέλου θα εξετάσουν την αρχαία ελληνική κεραμική ως πολύπλευρη ιστορική πηγή για την τεχνολογία και την τέχνη της εποχής (κατασκευή, τεχνικές, τυπολογίες, διακόσμηση, ρυθμοί, αγγειοπλάστες και ζωγράφοι), τον δημόσιο και τον ιδιωτικό βίο των αρχαίων (θρησκεία, διατροφή, καθημερινή ζωή, τελετουργίες, ταφικά έθιμα), την οικονομία (βιοτεχνική παραγωγή, ανταγωνισμοί, εμπόριο, εργασιακές συνθήκες) αλλά και ως πεδίο αφήγησης και νοηματοδότησης τους κόσμου τους μέσα από την αγγειογραφία.

Στο σπίτι και στο γυμναστήριο: όψεις της καθημερινής ζωής στην αρχαιότητα (4-5 διδακτικές ώρες)

Ο συγκεκριμένος θεματικός φάκελος δίνει την ευκαιρία στους μαθητές-τριες να ανακαλύψουν σημαντικές εκφάνσεις της καθημερινής ζωής στο δημόσιο και ιδιωτικό χώρο της αρχαίας πόλης και να προβληματιστούν για τις ομοιότητες και τις διαφορές των ανθρώπινων αναγκών στο

παρελθόν και στο παρόν, εξετάζοντας ιστορικά δεδομένα και υλικές μαρτυρίες. Στα περιεχόμενά του περιλαμβάνονται η καθημερινότητα των ανθρώπων στον αρχαίο κόσμο, η ζωή μέσα στο σπίτι και στην πόλη (διατροφή, εκπαίδευση, άθληση, διασκέδαση, εκδηλώσεις, συμπόσια). Ο φάκελος συνδέεται με τα κεφάλαια της αρχαϊκής και κλαστικής αρχαιότητας.

Τα μυαλά και τα χέρια: οι επιστήμονες, οι φιλόσοφοι, οι καλλιτέχνες και οι εφευρέτες (4-5 διδακτικές ώρες)

Η επεξεργασία του συγκεκριμένου φακέλου μπορεί να γίνει με την ολοκλήρωση των κεφαλαίων της αρχαϊκής, κλασικής και ελληνιστικής εποχής. Μέσα από το περιεχόμενό του οι μαθητές-τριες θα εκτιμήσουν τη συμβολή που είχε για τη ζωή των αρχαίων Ελλήνων η φιλοσοφία και η επιστημονική σκέψη από τη μια και οι εφευρέσεις και τα έργα των τεχνιτών – καλλιτεχνών από την άλλη, εξετάζοντας συγκεκριμένες περιπτώσεις αρχαίων φιλοσόφων, επιστημόνων, εφευρετών και καλλιτεχνών και της κοινωνικής αποδοχής που είχε το έργο τους.

Μια αυτοκρατορία γεννιέται στη Μεσόγειο: Η αρχαία Ρώμη (3-4 διδακτικές ώρες)

Ο συγκεκριμένος φάκελος συνδέεται με το κεφάλαιο «Αρχαία Ρώμη: η ανάδυση μιας νέας δύναμης» και έχει ως θέμα του την εξάπλωση της Ρώμης στην ιταλική χερσόνησο, την Αφρική (Καρχηδόνα, Αίγυπτος), την Ελλάδα, τα Βαλκάνια, την Ανατολή και την Ευρώπη από την Ισπανία ως τον Ρήνο αλλά και το ζήτημα της οργάνωσης του ρωμαϊκού στρατού. Μέσα από την επεξεργασία του συγκεκριμένου θεματικού φακέλου οι μαθητές-τριες θα μελετήσουν τις ιστορικές διαδικασίες μέσα από τις οποίες δημιουργήθηκε σταδιακά η Αυτοκρατορία της Ρώμης και θα εξετάσουν τις γεωγραφικές και στρατιωτικές παραμέτρους της ρωμαϊκής εξάπλωσης στον τότε γνωστό κόσμο.